

УДК 631.155:658.511

№ держреєстрації: 0116U002741

Інв. №

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(ТДАТУ)

72310, Запорізька обл., м. Мелітополь, пр-т. Б.Хмельницького, 18
тел. 8(0619)42-22-03

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Проректор з наукової роботи
д.т.н., професор
В.Т.Надикто
«26» грудня 2018 р.

ЗВІТ
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Науково-методологічні засади обліково-аналітичного та фінансово-
інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання
(проміжний)

Директор НДІ

к.е.н., доцент

26.12.2018

Ю.О. Прус

Керівник НДР

д.е.н., професор

26.12.2018

Н.В. Трусова

ТДАТУ, 2018

Рукопис закінчено 21 грудня 2018 р.

Результати цієї роботи розглянуто Науково технічною радою Науково-дослідного інституту
«Стратегії соціально-економічного розвитку АПВ Півдня України»
протокол від «26» грудня 2018 р. № 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(ТДАТУ)

72310, Запорізька обл., м. Мелітополь, пр-т. Б.Хмельницького, 18
тел. 8(0619)42-21-29

ЗВІТ
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Науково-методологічні засади обліково-аналітичного та фінансово-інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання
(проміжний)

Трусова Н.В., д.е.н., професор
Безверхня Ю.В., к.е.н., доцент
Воронянська О.В., к.е.н., доцент
Голуб Н.О., к.е.н., доцент
Демчук О.М., к.е.н., доцент
Єременко Д.В., к.е.н., доцент
Ілляшенко К.В., к.е.н., доцент
Костякова А.А., к.е.н., доцент
Кучеркова С.О., к.е.н., доцент
Левченко О.П., к.е.н., доцент
Прус Ю.О., к.е.н., доцент
Сахно Л.А., к.е.н., доцент
Сокіл О.Г., к.е.н., доцент
Трачова Д.М., к.е.н., доцент
Терещенко М.А., к.е.н., доцент
Терновський В.О., к.е.н., доцент

ТДАТУ, 2018

СПИСОК АВТОРІВ

Керівник НДР, керівник теми 3, д.е.н., професор	_____	Н.В.Трусова (вступ, розд.1.3, 2.3, 3.3, висновки)
керівник теми 1, к.е.н., доцент	_____	О.Г. Сокіл (розд. 1.1, 2.1, 3.1)
керівник теми 2, к.е.н., доцент	_____	Д.М. Трачова (розд. 1.2, 2.2, 3.2)
<u>Інші виконавці:</u> к.е.н., доцент	_____	Ю.В.Безверхня (розд. 2.3, 3.3)
к.е.н., доцент	_____	О.В. Воронянська (розд. 2.3, 3.3)
к.е.н., доцент	_____	Н.О. Голуб (розд. 2.2, 3.2)
к.е.н., доцент	_____	О.В.Демчук (розд. 2.2, 3.2)
к.е.н., доцент	_____	Д.В. Єременко (розд. 2.3, 3.3)
к.е.н., доцент	_____	К.В.Ілляшенко (тит. аркуш, зміст, розд. 2.3, 3.3, додаток А)
к.е.н., доцент	_____	А.А.Костякова (розд. 2.1, 3.1)
к.е.н., доцент	_____	С.О. Кучеркова (розд. 2.1, 3.1)
к.е.н., доцент	_____	О.П. Левченко (розд. 2.2, 3.2)
к.е.н., доцент	_____	Ю.О. Прус (розд. 2.3, 3.3)
к.е.н., доцент	_____	Л.А. Сахно (розд. 2.2, 3.2)
к.е.н., доцент	_____	М.А.Терещенко (розд. 2.3, 3.3)
к.е.н., доцент	_____	В.О. Терновський (розд. 2.2, 2.3)
	_____	<i>(підпис, дата)</i>

РЕФЕРАТ

Об'єктом дослідження є процес обліково-аналітичного та фінансово-інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання.

Метою роботи є розроблення теоретико-методологічних положень й рекомендацій щодо організації обліково-аналітичного забезпечення та реалізації економічних механізмів розвитку сільськогосподарських підприємств на засадах фінансово-управлінського обліку, звітності та оподаткування, науково-методологічних підходів до формування та організації обліково-аналітичного забезпечення для формування амортизаційної політики й здійснення аудиту фінансово-господарської діяльності аграрних підприємств з метою імплементації стандартів та нормативів в Україні, вдосконалення методологічних підходів та обґрунтування науково-методичних рекомендацій щодо формування потенціалу стабільного розвитку суб'єктів господарювання, обумовленого циклом фінансово-інвестиційного забезпечення на підставі вибору модельної конструкції сукупних витрат й результатів операційної, фінансової, інвестиційної діяльності інтегрованих структур бізнес-партнерства.

Методологічною та теоретичною основою дослідження послужили праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з обліково-аналітичного та фінансово-інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання. У процесі дослідження використовувалися монографічний метод та абстрактно-логічний підхід до вивчення теоретичних і практичних проблем досліджуваної тематики.

За темою дослідження надруковано 54 наукових робіт (35,12 д.а., у тому числі 12,69 у фахових виданнях, 4,03 – тези конференцій, інші – 18,4) (Додаток А).

Результати роботи рекомендовано впровадити в роботу аграрних підприємств та їх об'єднань, методичні рекомендації за результатами досліджень можуть використовуватися управліннями сільського господарства та дорадчими службами.

Галузева направленість результатів дослідження – підприємства АПК.

Робота та зроблені в ній висновки мають наукову та практичну цінність щодо ефективного обліково-аналітичного та фінансово-інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання.

Проблеми обліково-аналітичного та фінансово-інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання все ще актуальні та потребують подальших досліджень.

Звіт про наукову роботу розміщується на 40 сторінках, має 3 розділи, 1 додаток. Перелік посилань складається з 18 джерел.

1. ОБЛІК, 2. АНАЛІЗ, 3. СТАЛІЙ РОЗВИТОК, 4. АГРОПРОМИСЛОВЕ ВИРОБНИЦТВО, 5. АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА, 6. АУДИТ, 7. ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Програма дослідження	7
Розділ 2. Методика дослідження	8
Розділ 3. Результати дослідження	10
Висновки	37
Перелік посилань	40
Додатки	42

ВСТУП

Успішне функціонування вітчизняної економіки обумовлене стійким розвитком всіх її галузей, який може бути досягнуто лише за допомогою ефективного функціонування первинних ланок економічної системи – організацій. Створення системи ефективного управління в українських організаціях вимагає розробки теоретико-методичних положень і рекомендацій, направлених на удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу розробки і ухвалення управлінських рішень і визначення найбільш ефективних методів формування інформаційних потоків для цілей управління стійким розвитком організацій.

Невід'ємною частиною вдосконалення ринкових механізмів у сільському господарстві є стандартизація системи обліку, адаптація її до міжнародних стандартів, удосконалення звітності. Гостро постає питання обліку, аналізу та регулювання виробничих витрат аграрних підприємств.

Недосконалий механізм обліку амортизаційних відрахувань без використання активних рахунків для накопичення амортизації частіше створює віртуальний амортизаційний фонд, який не має реального підтвердження на рахунках підприємства. Відсутність контролю з боку держави за відповідним формуванням амортизаційного фонду і одночасна уразливість цієї статті витрат при формуванні собівартості продукції сприяє уповільненню процесу реального формування амортизаційного фонду підприємства. Одночасно такий напрямок підвищення економічної ефективності використання необоротних активів не повинен створювати додаткового фіскального або контролюючого тягаря, який би заважав економічній самостійності та маневреності підприємства.

Ці та інші питання обумовлюють актуальність та важливість для економіки України програми дослідження обліково-аналітичного та фінансово-інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання забезпечення підприємств аграрної галузі.

Мета даного дослідження – розробити пропозиції щодо ефективного обліково-аналітичного та фінансово-інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання.

Галузева направленість результатів дослідження – підприємства АПК.

Дослідження має зв'язок з науковою програмою «Науково-методологічне забезпечення соціально-економічного та інноваційного розвитку АПВ Півдня України» (№ державної реєстрації 0107U008975) та «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (державний реєстраційний номер 0107U001146).

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Стан обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств

1.2 Стан обліково-аналітичного забезпечення амортизаційної політики та аудиту аграрних підприємств

1.3 Оцінка джерел формування фінансово-інвестиційне забезпечення потенціалу стабільного розвитку суб'єктів господарювання

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 При ухваленні управлінських рішень необхідними елементами є ринкові ціни і інші заходи визначення економічної вартості. Проте традиційні показники економічної діяльності в цілому не відбивають екологічного збитку і соціальних аспектів діяльності. Крім того, екологічні вигоди рідко розглядаються при інвестуванні і економічному аналізі. У зв'язку з цим є необхідність у розробленні методи оцінки екологічних витрат і вигод в грошовому та немонетарному вираженні. Нині у світі вже існують досить різноманітні методики обліку й розрахунку показників сталого розвитку, як-от: «Справжні заощадження» (методика, розроблена Всесвітнім банком), система еколого-економічного обліку (СЕЕО), розроблена Статистичним відділом Секретаріату ООН (SystemforIntegratedEnvironmental and EconomicAccounting, 1993), зелені рахунки (GreenAccounts, Данія, 1995), UN Global Compact, TheNaturalStep, індикатор справжнього прогресу (GenuineProgressIndicator, GPI), глобальний індекс щасливої планети (LivingPlanet Index) для оцінки стану природних екосистем планети, обчислюваний Всесвітнім фондом дикої природи (WorldWildFund), показник «екологічний слід» (TheEcologicalFootprint).

На сьогоднішній день існує багато методик оцінки сталого розвитку, в тому числі і для сільського господарства. Але, більшість з них не є універсальними для визначення рівня сталого розвитку у сільському господарстві для малих чи великих підприємств або для оцінки сталого розвитку на макрорівні – для аграрного регіону, області чи країни. Зарубіжні системи показників сталого розвитку регіонів і сільськогосподарських підприємств розроблені з метою сприяння добровільного покращення сільськогосподарських екологічних показників, згрупувавши їх за способами використання поживних речовин в кормі й добривах, енергії й пестицидів. Підходи й показники варіюються від систем та напрямів сільськогосподарської практики до систем рахунків, які використовують фізичні одиниці. Завчасто системи охоплюють усі три складові сталого розвитку, інші – спеціалізуються на одній або двох з них.

2.2 Під час дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: групування і порівняння для дослідження організаційно-технологічних особливостей функціонування досліджуваних підприємств та їх впливу на побудову амортизаційної політики підприємства; абстрактно-логічний – під час вивчення особливостей формування й розподілу амортизаційних відрахувань; аналіз та синтез – для дослідження факторів впливу на розмір амортизаційного фонду підприємств, а також інші економіко-статистичні методи. Для достовірності та оперативності одержання результатів окремі методи реалізовувалися з використанням комп'ютерних технологій.

Теоретико-емпіричною основою дослідження стали доробки зарубіжних та вітчизняних учених, дані статистичних спостережень, нормативно-правові акти, що регулюють питання формування облікової та амортизаційної політики підприємств.

2.3 Теоретичні засади дослідження ґрунтуються на фундаментальних положеннях економічної теорії, сучасної теорії фінансів та інвестиційного менеджменту, моделюванні складних економічних систем, фінансового прогнозування і стратегічного аналізу в галузі сільського господарства з проблем формування інвестиційної привабливості альтернативних інвестиційних бізнес-проектів суб'єктів господарювання. Методологічною основою дослідження є імплементація критеріїв оцінки інвестиційної привабливості альтернативних інвестиційних бізнес-проектів суб'єктів господарювання з врахуванням ризику за сукупність методів і підходів, які забезпечують єдність загальнофілософського діалектичного пізнання, загальнонаукових і спеціальних методів узагальненого логікою аналізу: методи гносеологічного аналізу, методи системно-структурного аналізу та синтезу, методи причинно-наслідкових зв'язків, економіко-статистичні методи, методи економіко-математичного моделювання.

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Методичне забезпечення обліку й розрахунку показників сталого розвитку на основі низки різноманітних чинників і критеріїв представлено у літературі всебічно, водночас відсутність єдиної універсальної авторитетної методики вимірювання рівня сталого розвитку як для окремого підприємства, групи підприємств, регіону чи галузі в цілому стимулюють подальші наукові пошуки.

Найкращим прикладом методичних рекомендацій є визначення індикаторів навколишнього середовища та сталого розвитку (ESDI Initiative) на засіданні Національного «круглого столу» (2001 рік), які згодом внесено до системи національних рахунків (СНР) Канади (2003 рік). Мета розрахунку полягає в дослідженні впливу поточної економічної діяльності на ключові види природного, людського і соціального капіталу для формування стратегічного бачення щодо підвищення продуктивності економіки й дотримання екологічної збалансованості для якісного життя майбутніх поколінь.

Існує ряд науково обґрунтованих методик, щодо забезпечення й визначення сталого розвитку регіону та складання еколого-соціальної звітності. Наведемо основні з них для підтвердження потенціалу розроблення національної системи вимірювання сталого розвитку України та регіонів.

Група науковців на чолі з М.З. Згуровським визначають сталий розвиток в національному масштабі для України із залученням 4 категорії політики (15 індикаторів) для індексу економічного виміру, 3 категорії політики (13 індикаторів) для індексу екологічного виміру, 4 категорії політики (17 індикаторів) для індексу соціального виміру. В сукупності дані індексу формують глобальну модель розрахунку рівня сталого розвитку України [1, с. 11]. Дані показники сталого розвитку можна застосувати для країни в цілому, так і для регіонів.

Дж. Ламбертон запропонував індикатори сталого розвитку, які відносяться до екологічних показників, що вимірюють відхилення (міру нестійкості) між фактичним станом (продуктивністю або ефективністю) і станом сталого розвитку. [2, с. 585].

Заслуговують уваги вимоги до показників еколого-економічного стану, сформульовані С. Шальтегером та ін: зрозумілість неспеціалістам; взаємний зв'язок екологічних і соціальних цілей організації, а також з інформаційними потребами зацікавлених сторін; надійність і точність (без викривлення даних або допущення помилок); можливість проведення порівняльного аналізу між регіонами (підприємствами) з відповідними критеріями-орієнтирами [3, с. 185-186].

Дж. Ламбертон також порушує проблему використання еколого-економічних показників. Зокрема, варійований рівень точності через відсутність необхідних даних призводить до широкого використання методів оцінки й вибірки для заповнення прогалин в інформації, а відсутність загальноприйнятих визначень і промислових стандартів зменшує можливості порівняння [2].

Надзвичайна розмаїтість сталого сільського господарства з трьома взаємозалежними й інтерактивними компонентами (екологічними, соціальними та економічними) створює труднощі в моніторингу. Д. Норман та інші дослідники виділяють щонайменше три основні проблеми [4]:

- Існуючі нині заходи, як правило, не дозволяють оцінити взаємодію й взаємозалежність між трьома компонентами та компроміси щодо використання одного компонента за рахунок іншого.
- Переважна більшість з наявних показників або індикаторів непрактичні для аграрних підприємств або занадто трудомісткі для їх повсякденної роботи, що ускладнює контроль прогресу досягнення сталого розвитку сільського господарства.
- Більшість індикаторів лише фіксують прогрес або його відсутність по відношенню до конкретних компонентів сталого розвитку, але цього недостатньо для встановлення причинно-наслідкових зв'язків для оцінки поточних проблем і генерації варіантів досягнення безперервності прогресу в напрямі сталого розвитку.

Таким чином, сталий розвиток сільського господарства є не тільки складною концепцією, яку необхідно визначити, але і її важко реалізувати, контролювати та вимірювати. Ця складність продемонстрована в Таблиці 1, де відображені очікувані взаємодії між трьома компонентами сталості і п'ятьма рівнями впливу.

Таблиця 1

Матриця взаємодії компонентів сталого розвитку сільського господарства*

Рівень впливу/виміру сталого розвитку	Компоненти сталого розвитку		
	Екологічний	Економічний	Соціальний
Глобальний,	Другорядний	Другорядний	Другорядний
Національний	Другорядний	Другорядний	Першочерговий
Регіональний	Другорядний	Першочерговий	Першочерговий
Муніципальний	Першочерговий	Першочерговий	Першочерговий
Локальний (підприємницький)	Першочерговий	Першочерговий	Першочерговий
«Першочерговий» — компонент сталості, що стоїть на першому місці значення/ваги; «Другорядний» — інші фактори, які можуть впливати на сталість.			

* Адаптовано з використанням джерела: [4]

З метою досягнення цілей сталого розвитку сільського господарства в глобальному контексті постає необхідність у розробленні унікальних показників для оцінки сталого розвитку сільського господарства України. Показники повинні відповідати наступним критеріям відповідності:

1. Соціальний захист і політична вагомість (економічна життєздатність, соціальна структура тощо.).
2. Аналітична стійкість і вимірність.
3. Універсальність застосування (наприклад, ферма, район, країна).
4. Охоплення екосистемних процесів і відповідність процесно-орієнтованому моделюванню.

5. Чутливість до змін в управлінні та потреб зацікавлених осіб.
6. Доступність внутрішнім і зовнішнім користувачам.

Регіональну оцінку сталого розвитку можна представили наступним алгоритмом (рис.1). Разом з тим, варто зауважити, що різні механізми зворотного зв'язку або інтеграційні кроки можуть бути передбачені й включені в цей ступінчастий підхід. Певна річ, що наступна спрощена й схематична загальна основа для регіонального дослідження з оцінки сталого розвитку сільського господарства зазнає ускладнень, як теоретико-методологічного, так і емпіричного або політичного характеру.

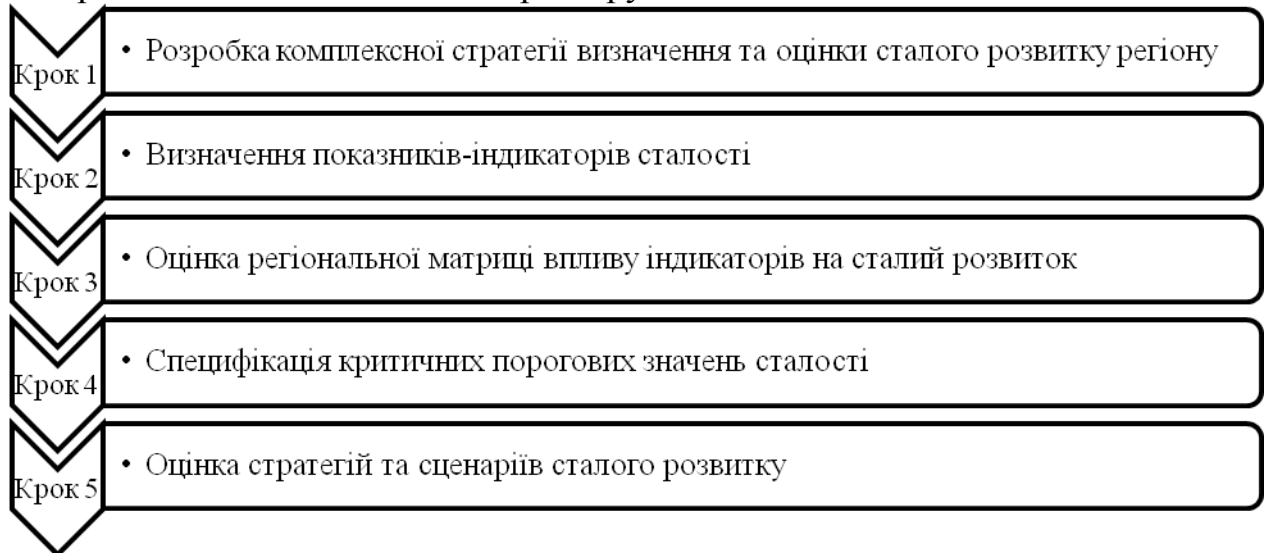


Рис. 1. Алгоритм процедури оцінки сталого розвитку сільськогосподарського підприємства

Існує два основних підходи до оцінки сталого розвитку. Перший характеризується точним вимірюванням окремих чинників і їх поєднання в цифрові параметри. Другий підхід розглядає індикатори як вираз складних ситуацій, коли індикатор є «змінною, яка трансформує інформацію щодо складного процесу, тенденції або стану в більш зрозумілу форму» [5, с. 294] і використовується як загальний вираз для кількісних або якісних змінних сталого розвитку. Згідно даного твердження основна увага приділяється тенденціям продуктивності, кількості та якості зміни концентрації в динамічному аспекті сталого розвитку з плином часу. При розробленні показників сталого розвитку для національного й міжнародного рівня є загальноприйнятою практикою розрізняти показники «тиску, стану і реагування» [6].

Сільське господарство є не тільки споживачем природних енергоресурсів, як-от сонячна енергія, вода, земля, але також є джерелом енергопостачання шляхом виробництва біомаси. Функція екологічної складової сталого розвитку пов'язана з управлінням і збереженням природних ресурсів і потоків у межах цих ресурсів і між ними. Природними ресурсами, що забезпечуються екосистемами, є вода, повітря, ґрунт, енергія й біорізноманіття (середовище проживання і біотичні ресурси). Не тільки завдяки екологічній складовій досягається процвітання аграрної сфери - агроекосистемі властиві соціальні

функції, як на рівні сільськогосподарської спільноти, так і на рівні суспільства. Суспільні цінності та проблеми є вихідним положенням організації агроєкосистем із забезпеченням фізичного (умови праці та здоров'я) і психологічного комфорту (освіта, гендерна рівність, доступ до інфраструктури, інтеграція та участь в суспільстві як в професійному, так і в соціальному плані, почуття незалежності) працівників сільськогосподарських підприємств. Оцінка й упровадження засад сталого розвитку в сільському господарстві України можна реалізувати за допомогою планомірних стратегічних підходів (Рис.2).

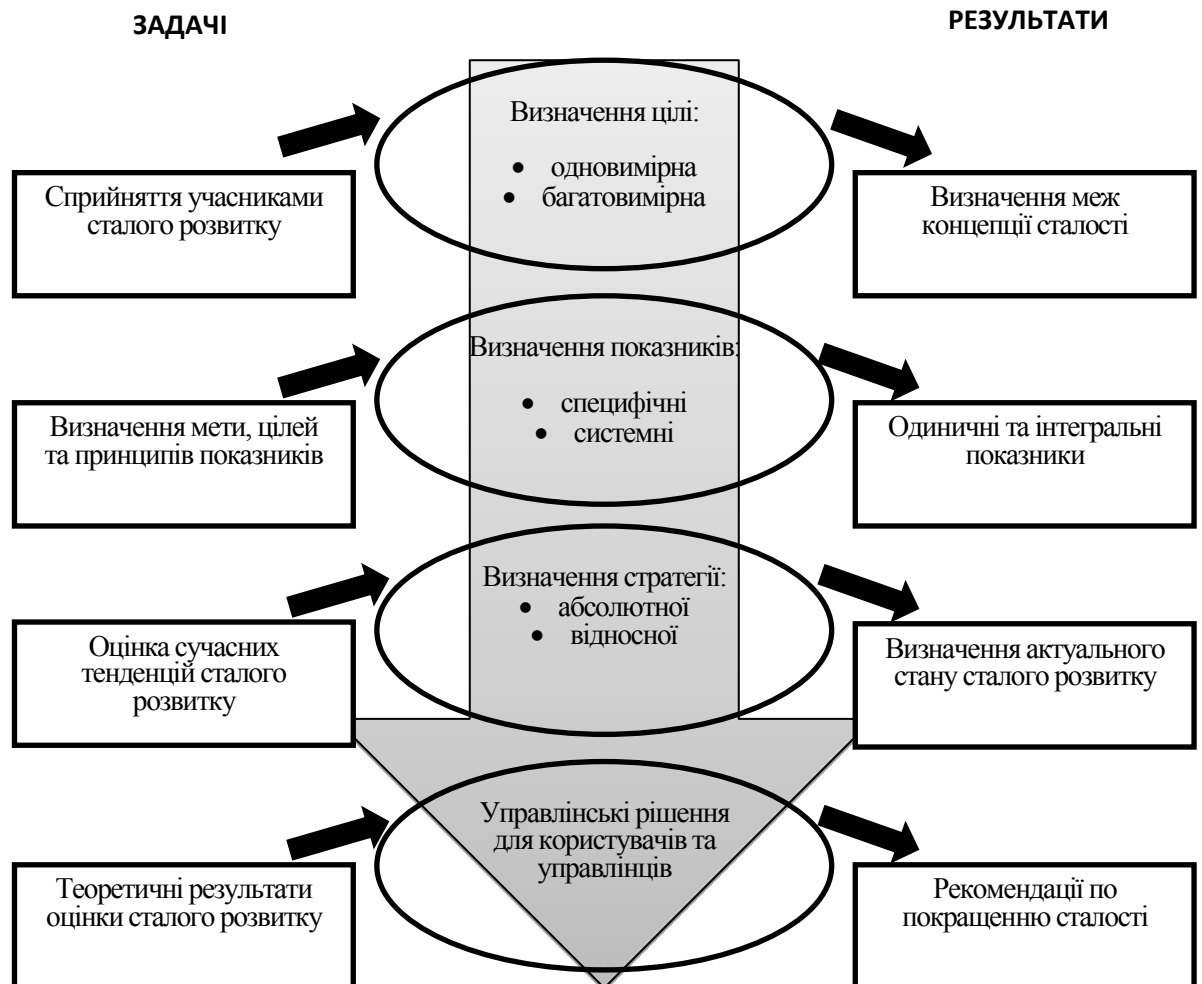


Рис. 2. Основні характеристики чотирьохетапної стратегії оцінки та впровадження сталого розвитку в сільському господарстві.*

* Адаптовано з використанням джерела: : [7]

Підходи, представлені на рисунку 2, охоплюють чотири етапи:

1. Визначення мети та цілей.
2. Визначення показників сталого розвитку.
3. Визначення стратегії оцінки стану сталого розвитку.
4. Розроблення управлінських рекомендацій для практичного застосування.

3.2. Після детального опрацювання методик оцінки управління сталим розвитком в сільському господарстві нами запропоновано методіку діагностики, заснованої на використанні двох методів: перший припускає розроблення кількісних параметрів індексної і бальної оцінки економічних,

екологічних і соціальних чинників; другий ґрунтується на використанні інтуїтивного підходу, за ситуації унеможливлення врахування впливу багатьох чинників через ускладнення об'єкту, зокрема щодо соціальних показників сталого розвитку.

Таким чином, оцінка здійснюється на основі системи показників сталого розвитку сільськогосподарських підприємств і регіонів, яка утворена з трьох підсистем: економічна, еколого-організаційна і соціально-територіальна, що характеризується певними властивостями з номенклатурою показників (таблиця 1, 2, 3). Кожному показнику надається бальна оцінка з огляду на максимально можливу, визначену методикою. Методика передбачає використання індексів при розрахунку динамічного показника-індикатора.

Визначальними властивостями економічного розвитку сільського господарства є життєздатність, незалежність, енергозабезпеченість і ефективність. Автором запропоновано низку показників, що характеризують економічну складову системи управління сталим розвитком сільського господарства (Табл. 2).

Таблиця 2

**Економічна складова системи управління сталим розвитком
сільського господарства**

Властивості	Найменування показників	Застосування		Максимальний бал	
		локальний	глобальний		
Життєздатність	Економічна життєздатність	+	+	20	У сумі до 30
	Рівень економічної спеціалізації	+	+	10	
Незалежність	Фінансова автономність	+	+	15	У сумі до 25
	Фінансова стійкість	+	+	10	
Енергозабезпеченість	Забезпеченість енергетичними потужностями	+	+	20	20
Ефективність	Рентабельність виробничого процесу	+	+	25	25

Економічна життєздатність як показник економічної складової системи сталого розвитку визначається як відношення різниці між бруто-результатом експлуатації та потребами у фінансових коштах до кількості працівників підприємства. Бруто-результат експлуатації дорівнює доданій вартості за вирахуванням податків і зборів (податок на прибуток не враховується), а також за вирахуванням витрат на персонал (заробітної плати, соціальних відрахувань, підвищення кваліфікації). Додана вартість визначається як сума валового прибутку (виручки від продажу товарів за вирахуванням собівартості цих товарів) й продукції підприємства (проданої продукції, запасів і необоротних активів) за мінусом сировини й матеріалів й інших запасів, що було придбано (як правило, надані послуги підприємству).

Показник рівня економічної спеціалізації визначає диверсифікованість сільськогосподарського підприємства чи регіону по відношенню до розгалуженості власних видів діяльності, що надають можливість створювати додану вартість з різних джерел, убезпечившись у такий спосіб від впливу зовнішніх факторів на окремий вид виробництва.

Незалежність об'єднує фінансову автономність і фінансову стійкість, за допомогою яких можна визначити частку відрахувань (зобов'язань) фінансової діяльності та суми отриманих ззовні різних видів субвенцій від бруто-результату експлуатації. Для розрахунку локального показника автономності може бути використаний розрахунок відношення суми капіталу й резервів до валюти балансу.

Забезпеченість енергетичними потужностями вказує на кількість енергетичних потужностей у розрахунку на один гектар сільськогосподарських угідь. Цей показник є важливим для оцінки економічної складової сталого розвитку зважаючи на його вплив на кінцеві результати діяльності сільськогосподарських підприємств.

Рентабельність виробничого процесу є заключною й вирішальною характеристикою економічного параметру сталого розвитку сільського господарства, що, в основному, залежить від усіх прийнятих управлінських рішень протягом виробничої діяльності та є не тільки результатом, але й метою.

Детальна методика розрахунку економічної складової системи управління сталим розвитком сільського господарства може бути надана за особистим зверненням читача. Наступним етапом визначення рівня сталого розвитку є еколого-організаційна підсистема (Табл. 3).

Таблиця 3

**Еколого-організаційна підсистема управління сталим розвитком
сільського господарства**

Складова	Найменування показників	Застосування		Максимальний бал	
		локальний	глобальний		
Диверсифікація	Різноманітність однорічних культур	+	+	14	У сумі до 33
	Різноманітність багаторічних культур і насаджень	+	+	14	
	Різноманітність складу тварин	+	+	14	
	Рівень розораності території	+	+	6	
Організація простору	Сівозміна (чергування культур на ділянці або у часі)	+	+	8	У сумі до 33
	Розмір земельних ділянок	+	+	6	
	Частка удобреної площі	+	+	5	
	Витрати на охорону навколишнього природного середовища	+	+	12	
	Оцінка простору	+	+	9	
	Управління кормовими площами	+	+	3	
Сільськогосподарська практика	Внесення добрив	+	+	8	У сумі до 34
	Рідкі органічні відходи	+	+	3	
	Пестициди (тиск забруднення)	+	+	13	
	Ветеринарна обробка	+	+	3	
	Управління земельними ресурсами	+	+	5	
	Управління водними ресурсами	+	+	4	
	Енергетична залежність	+	+	10	

Показники еколого-організаційної диверсифікації сталого розвитку визначають можливості й напрями досягнення цілей сталого розвитку

сільського господарства, що сприятимуть оцінці сільських територій на основі розвитку диверсифікованих видів підприємницької діяльності. Прояв ефекту мультиплікатора є раціональне використання ресурсного потенціалу.

Передумовами диверсифікації в сільському господарстві є необхідність виживання за рахунок урізноманітнення діяльності для досягнення синергічного ефекту з метою сталого функціонування сільськогосподарських підприємств; можливість підвищення зайнятості сільського населення та одержання стабільних сімейних бюджетів в умовах сезонності традиційних сільськогосподарських робіт; необхідність більш повного використання технічного потенціалу [8, с.45].

Просторовий підхід у територіальному плануванні сталого сільськогосподарського землекористування необхідно розглядати як процес змін комплексного простору в розрізі сівозмін, розміру земельних ділянок, використання добрив з погляду підвищення їх ефективності, що перебувають у підпорядкуванні об'єктивних економічних й екологічних законів.

Сільськогосподарська практика є основним елементом оцінки й управління сталим розвитком, що передбачає використання мінеральних добрив та засобів захисту рослин, ветеринарні заходи, управління земельними та водними ресурсами й енергетичну залежність. О.Л. Попова наголошує на відсутності в Україні можливостей для спрямування вектору сталого розвитку, оскільки спочатку потрібно закласти економічне підґрунтя – «стабільну економіку» для забезпечення соціального прогресу та розв'язання екологічних проблем [9, с. 25-26]. Відповідно екологічно-організаційна складова сталого розвитку сільського господарства є запорукою економічного й соціального зростання.

Детальна методика розрахунку економічної складової системи управління сталим розвитком сільського господарства може бути надана за особистим зверненням читача. Наступним етапом визначення рівня сталого розвитку є соціально-територіальна підсистема (Табл. 4).

Таблиця 4

Соціально-територіальна підсистема управління сталим розвитком сільського господарства

Складова	Найменування показників	Можливий максимум балів	
Якість продукції і територій	Забезпеченість продукцією сільськогосподарських підприємств	8	У сумі до 33
	Придатність землі	8	
	Забезпеченість трудовими ресурсами	8	
	Продуктивність праці	9	
Зайнятість і надання послуг	Зайнятість	8	У сумі до 33
	Послуги	8	
	Середня заробітна плата	8	
	Інтенсивність праці	9	
Соціальний розвиток	Структура соціальних витрат	9	У сумі до 34
	Частка економічно активного населення	8	
	Прибуток у розрахунку на одну особу	8	
	Індекс освіченості	9	

Наступним етапом є визначення меж групування регіонів за інтегральними показниками сталого розвитку сільського господарства. Розглянемо існуючі методичні підходи групування об'єктів дослідження за інтенсивністю прояву основної ознаки за Е.Б. Алаєвим [10, с. 6]. Варто відзначити недосконалість кластеризації методом середніх для цих потреб, яка полягає у наявності даних про точну кількість кластерів, що задаються екзогенно. Неприпустимим є використання формули Стеджерса, оскільки це метод визначення оптимальної кількості інтервалів, на які розбивається діапазон виміру ознаки дослідження при побудові гістограми [11]. Заслуговує на увагу групування на основі критеріальних лімітованих меж. Однак не можна погодитись з авторським підходом до формування груп за гранично допустимим значенням на рівні -10% від середнього по країні [12], оскільки використання методу в періоди кризи та піку економічного зростання є дискусійним. На нашу думку, гранично допустимі значення варто визначати на етапі уніфікації показників до нормативних (оптимального чи граничного значення).

Для інтерпретації результатів оцінок використано інтервальну шкалу, яка розподіляє отриманий діапазон інтегральних оцінок на п'ять відокремлених груп щодо оцінки рівня розвитку: регіони з критично низьким, низьким, середнім, вище середнього й високим рівнем інтегральної оцінки сталого розвитку або прояву окремої його складової (Табл5).

Таблиця 5

Інтегральна оцінка рівня сталого розвитку у сільському господарстві

Інтервальна шкала	Характеристика інтервалу
Критично низький (до 40)	Регіон чи господарства, що працюють на низькому рівні їх ресурсного потенціалу
Низький (41-50)	Регіон чи господарства, що здійснюють господарську діяльність нижче за середній рівень їх економічно-ресурсного потенціалу;
Середній (51-60)	Регіон чи господарства, що працюють на рівні своїх економічних можливостей
Вище середнього (61-70)	Регіон чи господарства, що здійснюють господарську діяльність за межами середнього рівня їх природно-ресурсного потенціалу;
Високий (вище 70)	Регіон чи господарства, що використовують свій соціальний, природний та економічний ресурсний потенціал вище за їх можливості.

Характеристика рівнів сталого розвитку у сільському господарстві не завжди залежить від зовнішніх факторів чи порівняно з іншими об'єктами дослідження, а також може мати вплив ступінь використання економічних, екологічних та соціальних можливостей та ресурсів.

3.2 Приведено у відповідність до запитів інституційної теорії і сучасного інформаційного суспільства трактування категорії «амортизація», сформульовано фундаментальне уявлення про синхронізацію та синергію політики держави і облікової політики підприємства щодо амортизації, визначено сутність, цілісність і складові предмету та об'єкту амортизації у відповідності до запитів державної інноваційної політики та інвестиційної

політики підприємства. Досліджено, що економічна категорія «амортизація» виникла, розвивалася і трансформувалася під впливом науково-технічного прогресу. Основним чинником її трансформації була необхідність визначення реальної вартості активу, реальної суми витрат і реального розміру капіталу, необхідного на відновлення активу, який вибуває. Проведений аналіз основ класичної політекономії, неокласичної та інституціональної економічної теорії, загальнофілософських доктрин і теорій, засвідчив еволюційну розбудову категорії «амортизація» від простого корективу вартості майна до джерела розширеного відтворення і важелю стимулювання і заощаджень із стрибком науково-технічного прогресу і розвитком залізних доріг і фабрик. Критична оцінка поглядів різних економічних шкіл дозволила поглибити трактування у відповідності до запитів економічних теорій та сучасного інформаційного суспільства категорії «амортизація», як інституційного способу акумулювання коштів підприємства на розширене інноваційне відтворення його необоротних активів, що дозволяє розглядати амортизаційну політику, як інтегрований інструмент стратегічного фінансового планування та інвестиційно-інноваційного відтворення необоротних активів на всіх рівнях економічного управління, та при формуванні розділів з прискореного науково-технічного розвитку України у відповідних державних стратегіях, концепціях і програмах. Визначено, що складність формування категорії «амортизація» обумовлена перетином сфер впливу облікових і економічних теорій, залежить від інтересів зовнішніх і внутрішніх користувачів, формується всередині підприємства, але під впливом зовнішніх факторів і повинна розглядатися через призму інституційної теорії обліку, яка враховує стратегію і тактику розвитку бухгалтерського обліку, не відокремлюючи його від розв'язання проблем інституціонального середовища конкретної країни. Дослідження місця амортизаційної політики в інформаційному полі інноваційних і інвестиційних політик дозволило сформулювати фундаментальне уявлення про синхронізацію та синергію політики держави і облікової політики підприємства щодо амортизації (рис. 1.).

У відповідності до запитів користувачів інформації і вимог інноваційно-орієнтованої економіки ідентифіковано теоретичну основу інформаційного забезпечення амортизаційної політики, яка базується по-перше на вимогах сучасного інформаційного суспільства (ідентифіковані інноваційно-технологічні, соціальні, екологічні та організаційні вимоги), по-друге на зміні пріоритетних факторів впливу (на рівні підприємства фактор морального і фізичного зносу доповнений інноваційними та інвестиційними факторами, на рівні політики держави виявлений фактор сталого розвитку та фактор інформаційних технологій); що дозволяє сформулювати фундаментальне уявлення про важливість синхронізації та синергії амортизаційної політики держави і відповідної облікової політики підприємства в сучасних умовах господарювання з метою підвищення якості і дієвості стратегічних концептуальних та нормативно-правових актів влади і управлінських рішень суб'єктів господарювання.

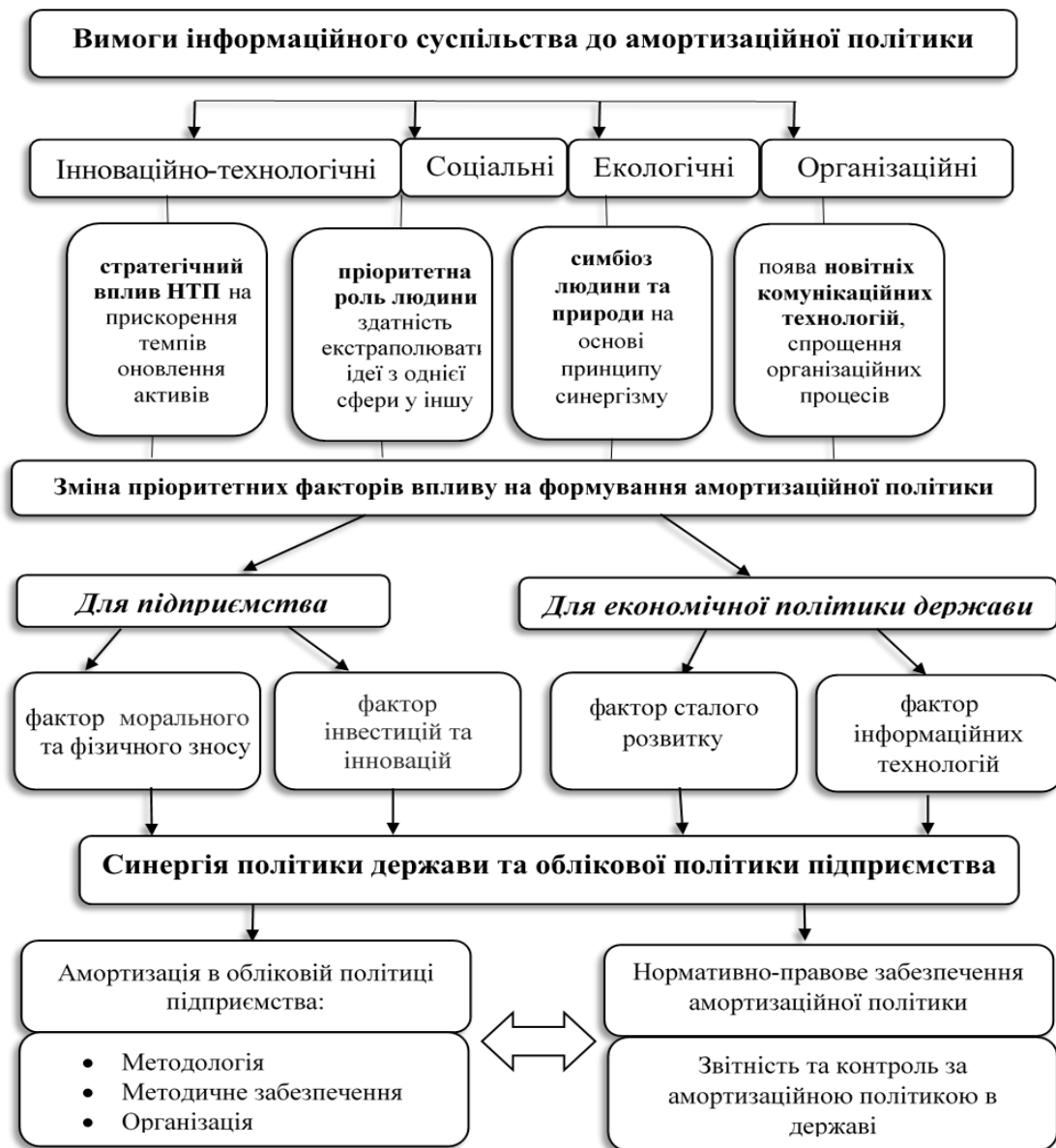


Рис. 3 Теоретичні основи інформаційного забезпечення амортизаційної політики

Складність технічних характеристик обумовила еволюцію сутності, цілісності і складових предмету та об'єкту амортизації (рис. 3).

Виходячи із з'ясування запитів державної інноваційної політики та інвестиційної політики підприємства до амортизації, визначено сутність, цілісність і складові предмету амортизації (як державної політики так і природи акумулювання підприємством коштів на інноваційне відтворення), та об'єкту амортизації (як системи законодавчо-нормативного забезпечення так і процесу формування і відтворення необоротних активів), що дозволяє поглибити теоретичне уявлення щодо місця і ролі амортизаційної політики в соціально-економічному просторі та локальному управлінні суб'єктів господарювання і вибудувати фундаментальну основу національної мети (ідеї) прискореного розвитку України для досягнення гідного місця в глобальному світі.

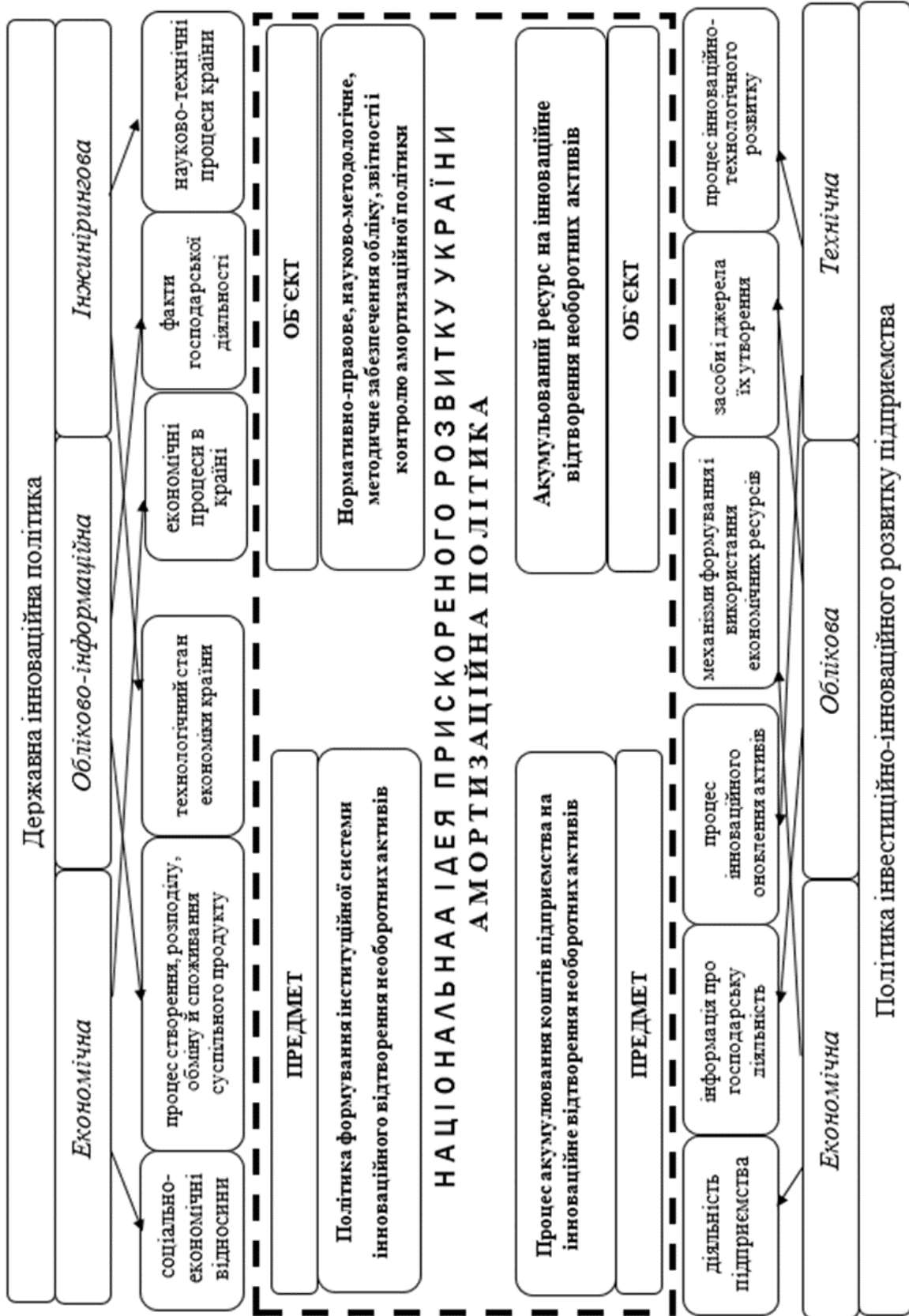


Рис. 2. Предмет і об'єкт амортизації у відповідності до запитів державної інноваційної політики та інвестиційної політики підприємства

Виявлено і охарактеризовано вплив інститутів держави на амортизаційну політику в Україні, визначено інституціональний концепт інфраструктурної

підтримки розвитку амортизаційної політики в Україні, синхронізовано систему регулювання амортизаційної політики на засадах інституційної теорії обліку.

Проведено комплексний аналіз регулювання амортизаційної політики України та її компонентів. Доведено, що державне регулювання амортизаційної політики має значні протиріччя. Так, нормативна база з ведення бухгалтерського обліку не має належного застосування. Господарюючі суб'єкти не мають можливості маневрування складовими амортизаційної політики, а саме строками корисного використання, методами нарахування амортизації, які застосовуються для окремих груп необоротних активів, визначення справедливої ринкової вартості необоротних активів. Досліджено і доведено, що формування амортизаційної політики на підприємствах здійснюється формально за остаточним принципом. Із трьох основних складових амортизаційної політики жодна не формується з урахуванням перспектив інноваційного розвитку. Визначено, що інститути держави мають вирішальний вплив на розвиток, формування і функціонування амортизаційної політики. В зв'язку з чим виникла необхідність розширення трактування і застосування інституційного підходу до оцінки стану регулювання амортизаційної політики в Україні через з'ясування кількісного складу, рівня впливу інститутів на амортизаційну політику підприємства, що дозволило виявити проблеми домінування фіскальних інститутів у цьому питанні та необхідність дотримання стратегії спільної, узгодженої участі усіх відповідальних регуляторів за амортизаційну політику держави. В результаті дослідження з'ясовано, що саме розсинхронізованість дій інституцій різного рівня призводить до відсутності результативності реформ в амортизаційній політиці. Формальні інституції не готові ефективно взаємодіяти і узгоджувати інноваційно-спрямовану амортизаційну політику з законодавчими механізмами, що уже існують. Неформальні інституції не готові сприймати новий формат обміну інформацією і поєднання суто облікової та технічної складової цієї інформаційної системи. Саме трактування інституційних характеристик в контексті регуляторної ефективності амортизаційної політики дозволило побудувати систему регулювання амортизаційної політики, як синхронізованого переліку компетенцій формальних і неформальних інститутів, що сприятиме усуненню фіскального домінування, дозволить чітко окреслити функціональні можливості та відповідальність кожної інституції і забезпечить формування масиву інформації для здійснення політики економічного розвитку України (рис. 4).

Визначення дієвості регуляторних заходів на основі закордонного досвіду дозволило дійти висновку, що синхронізована система амортизаційної політики не зможе ефективно виконувати інноваційно-оновлюючу функцію без одночасно окресленої і дієвої інфраструктури.

Узагальнюючі власні дослідження і досвід застосування подібних систем в економіці запропоновано інституціональний концепт інфраструктурної підтримки розвитку амортизаційної політики в Україні що ґрунтується на ієрархічній інституціональній системі регулювання такої політики та розбудові

організаційної, ринкової, інформаційної, методологічної та моніторингової інфраструктури підтримки збалансованої амортизаційної політики, з метою покращення облікової політики підприємництва в частині амортизаційних відрахувань, їх моніторингу та регуляторних заходів з підвищення інвестиційно-інноваційної привабливості підприємств і сталого розвитку держави.

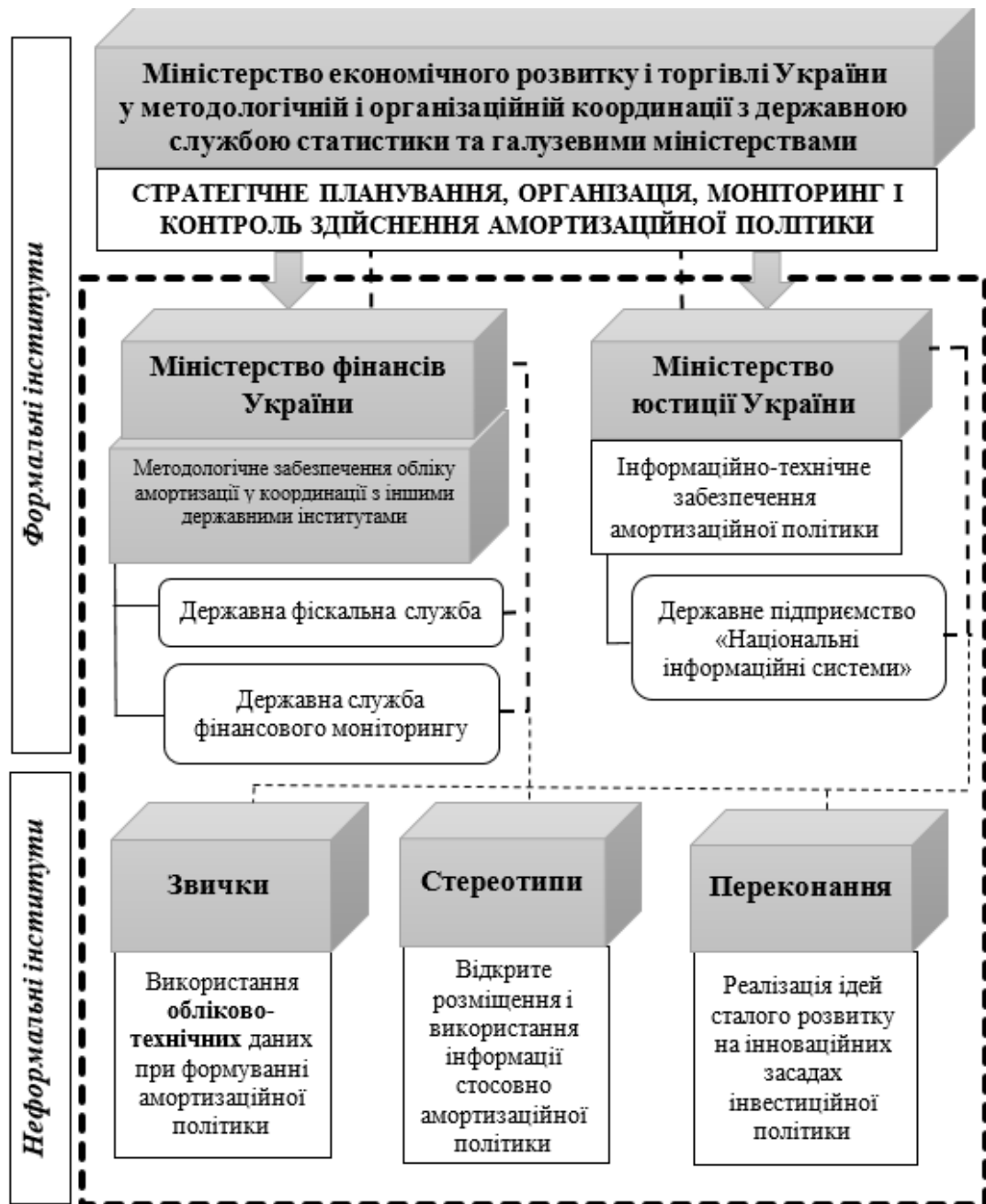


Рис. 3 Удосконалена система регулювання амортизаційної політики на засадах неінституційної теорії та інституційної теорії бухгалтерського обліку

Визначено фактори впливу на формування амортизаційної політики підприємства в контексті інформаційно-ноосферної концепції побудови економіки, окреслені напрями трансформації методики нарахування амортизації, обґрунтована необхідність імплементації окремих елементів методики формування амортизаційної політики за МСФЗ.

Дослідження сучасного стану формування амортизаційної політики на підприємствах виявило її пряму залежність від загальноекономічних факторів, таких як розмір підприємства, ступінь свободи дій, рівень оподаткування тощо. За результатами дослідження виявлено відсутність залежності між ступенем зносу і рівнем капітальних інвестицій (табл. 6).

Таблиця 6.

Неузгодженість показників формування амортизаційної політики підприємств України за 2017 рік в розрізі видів економічної діяльності

Вид діяльності	Ступінь зносу, у %	Капітальні інвестиції у % до залишкової вартості	Фінансовий результат до оподаткування
Фінансова та страхова діяльність	39,1	17,77	-91658,3
Будівництво	36	95,32	-9342,9
Промисловість	69,4	12,53	-7569,6
Діяльність у сфері обслуговування	80,2	4,31	-4347,7
Охорона здоров`я	53,4	45,22	311,7
Інформація та телекомунікації	55,6	37,37	4197,9
Оптова та роздрібна торгівля	39,3	29,76	7277
Транспорт, складське господарство, поштова та кур`єрська діяльність	50,6	5,31	12819,7
Наукова та технічна діяльність	51,9	35,41	21079,8
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	37,3	29,26	91109,5

В контексті тенденцій практики формування амортизаційної політики необхідно розширити фактори впливу на вибір амортизаційної політики, через фактор інформаційного забезпечення, який враховує технічне оснащення, організацію обміну інформацією, аналітичну роботу і використання інформації, що дає підстави вважати їх ключовими факторами, що впливають на амортизаційну політику і обумовлює необхідність їх розгляду в контексті інформаційно-ноосферної концепції побудови економіки(рис. 5):

Дослідження методики нарахування амортизації виявило перелік складових, які було ранжовано за їх вагомістю для опитуваних підприємств. За результатами чого проаналізована ефективність діючих складових методики нарахування амортизації в умовах інноваційно-орієнтованої економіки, яка дозволила визначити їх подальшу трансформацію через врахування ступеня інноваційності галузі, розширення класифікації у відповідності до вимог НТП, розробки критеріїв інноваційності технології та синергії облікової і технічної інформації, що дає можливість означити за ними пріоритетні наукові і прикладні дослідження та розглядати ці напрями обов`язковими складовими в державних програмах, стратегіях та концепціях амортизаційної політики. Виходячи з цілей оптимізації амортизаційної політики і наявних на сьогоднішній день змін у державній регуляторній політиці, визначені наступні принципи ефективної амортизаційної політики підприємства: - відтворювальної збалансованості; - безперервності реінвестиційного процесу; оптимізації податкового навантаження; максимізації чистого сумарного грошового потоку.

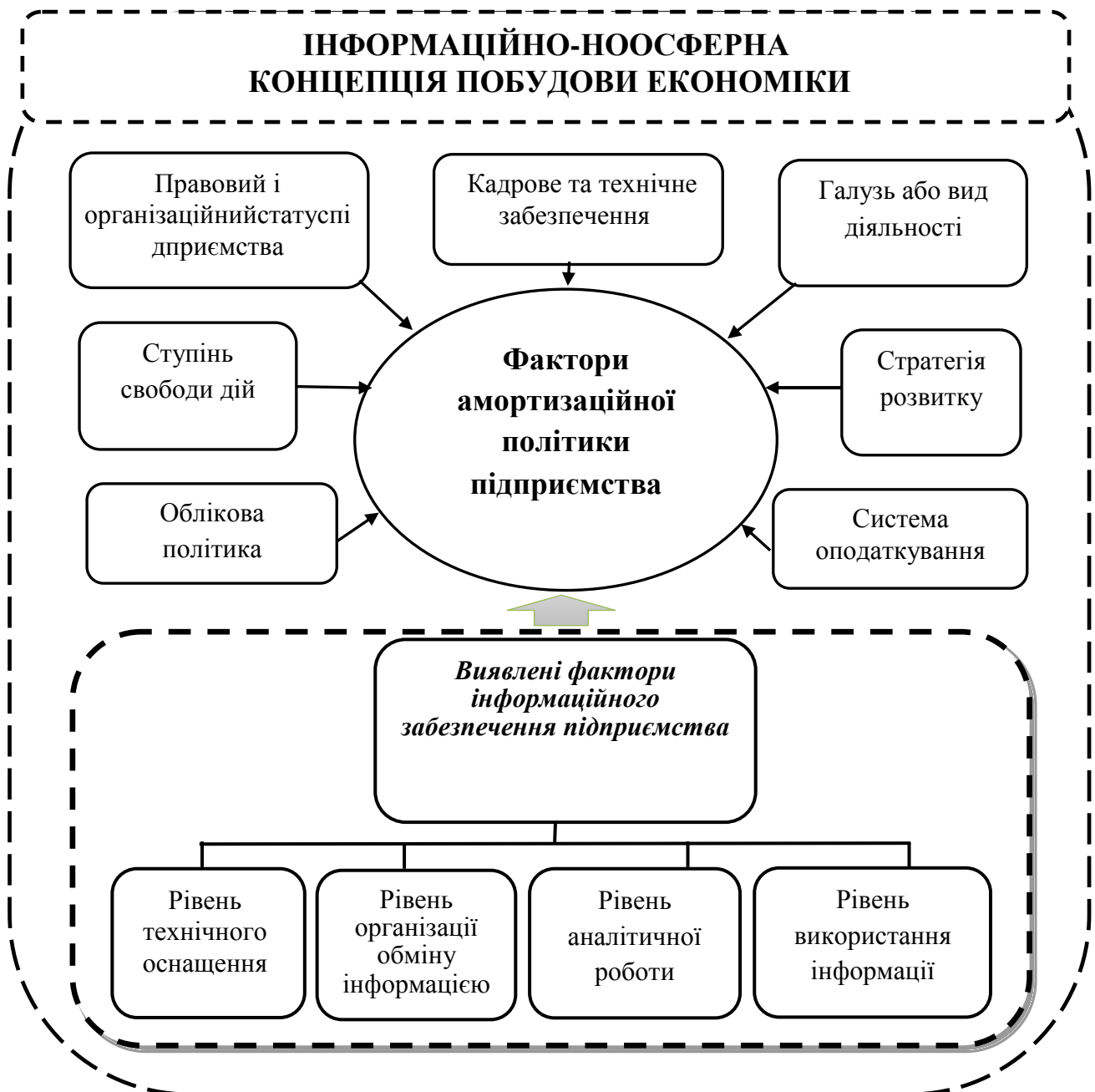


Рис. 5. Доповнення факторів впливу вибору амортизаційної політики підприємства в контексті інформаційно-ноосферної концепції побудови економіки (авторська розробка)

Реалізувати такі принципи можна через централізоване здійснення переоцінки основних засобів з одночасним усуненням оподаткування переоціненої вартості майна, надання підприємствам самостійності в частині формування амортизаційної політики шляхом зняття обмежень строків корисного використання та методів нарахування амортизації для окремих груп основних засобів, зміни наукових підходів до інформаційного забезпечення науково-технічного прогресу. Це дозволило запропонувати облікові механізми стимулювання оновлення шляхом коректного формування і використання амортизаційних відрахувань для найбільш важливих активів інноваційного характеру, корегування парадигми звітності в залежності від моделей

управління ходом здійснення амортизаційної політики з метою створення дієвого обліково-аналітичного механізму щодо обраної стратегії економічного, інноваційного і технічного розвитку економіки. До основних показників ефективності проведення амортизаційної політики підприємства, які враховують всі впливи макро- і мікросередовища необхідно віднести: перевищення в динаміці річної суми амортизаційних відрахувань та вартості введених основних засобів над вартістю виведених з експлуатації основних засобів, що свідчить про спроможність підприємства фінансувати за рахунок амортизаційних відрахувань витрати на відтворення основних засобів; за умов наявності темпів приросту засобів праці відбувається зменшення середнього віку основних засобів, частка амортизації в собівартості продукції зростає, але за рахунок зростання обсягів виробництва збільшується фондівдача та вивільнюються з обороту кошти, які перевищують втрату прибутку, спричинену збільшенням амортизаційності продукції; розмір балансової вартості активів та сума амортизаційних відрахувань на підприємстві забезпечують реалізацію ефекту «податкового щита» амортизації.

Здійснені в останні роки спроби по реформуванню амортизаційної системи так і не дали вагомого економічного ефекту. В умовах дефіциту джерел фінансування інвестицій, високої вартості позикових коштів, банківських кредитів, амортизаційна політика не стала важелем активізації інвестиційної діяльності підприємств. На сьогодні амортизаційна політика є частиною облікової політики і носить номенклатурний характер. На підприємствах не проводиться розробка довгострокових планів реконструкції виробничих потужностей або модернізації підприємства з узгодженням облікових даних і перспектив формування фінансових ресурсів. За даними статистичних спостережень держава не в змозі контролювати реальний розмір амортизаційного фонду підприємств та напрями його використання, оскільки переважна більшість форм статистичних спостережень не дозволяє проводити взаємоперевірки. Відсутні відчутні штрафні санкції за їх неподання. В результаті дослідження проаналізовані практичні аспекти застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що дозволило обґрунтувати необхідність залучення облікових і загальнонаукових елементів формування методики амортизаційної політики з метою використання синергічної інформації для її інноваційно-інвестиційної переорієнтації.

Розроблені центри формування методології амортизаційної політики, сформовано інноваційно-амортизаційний базис класифікації необоротних активів, визначено вплив темпів інновацій на річну ставку амортизації у відповідності до галузі використання необоротного активу.

В результаті дослідження виявлено, що амортизаційна політика є одним з головних способів управління підприємством, зокрема, управління операційним основним капіталом підприємства є частиною загальної політики формування власних інвестиційних ресурсів, а також складовою частиною загальної політики управління операційними оборотними активами. Вона визначає ефективність процесу відшкодування грошових ресурсів, витрачених

підприємством на придбання активів, і є інструментом управління поточною вартістю цих активів. Основним питанням узгодження і ефективної експлуатації активів виявлено раскоординованість центрів відповідальності, тому для усунення цих негативних чинників впливу було трансформоване теоретичне уявлення про центри формування методології амортизаційної політики, які базуються на ієрархічній взаємодовнюючій системі її регулювання, що складається з інноваційної, обліково-інформаційної, звітно-контрольної складових та складової відповідальності за формування і використання амортизаційного фонду підприємства, що відповідає умовам сучасного розвитку інноваційно-орієнтованої економіки та забезпечує концептуальну основу методологічного базису амортизаційної політики України. Дослідження складових елементів методики нарахування амортизації і досвіду їх практичного застосування дозволило визначити, що ключовою складовою, яка має трансформуватися в залежності від запитів інноваційно-орієнтованого розвитку є строк корисного використання активу. Теоретичні і практичні дослідження в цьому напрямі визначення інноваційно-сприятливих строків корисного використання вимагають формування певного інформаційного базису, який складається зі статистичних даних і даних спостережень і професійних суджень. На підставі чого можуть розроблятися, а що важніше, корегуватися індекси строків корисного використання. Вбачається, що формуватися інноваційно-інвестиційний базис класифікації необоротних активів повинний шляхом застосування показника ступеню інноваційності галузі, як інтегрованого показника питомої ваги витрат на науково-технічні розробки в сумі чистого доходу галузі і питомої ваги витрат на інноваційні технології у витратах виробництва, що дозволило виділити галузі з різним ступенем інноваційності для обґрунтування вибору методики інноваційно-орієнтованої амортизаційної політики. Досліджено, що формування ефективної амортизаційної політики є спільним процесом облікової і технічної служб підприємства. Для обґрунтування необхідності докорінної зміни існуючих підходів до амортизаційної політики було досліджено динаміку вартості основних фондів та розміру капітальних інвестицій в сільському господарстві, як однієї з провідних галузей економіки, і яка має позитивні показники прибутковості, навіть в сучасних складних умовах господарювання. Заходи державного протекціонізму здійснення амортизаційної політики в частині стимулювання до використання коштів амортизаційного фонду на інноваційне оновлення: податковий кредит – повернення фіксованого відсотку капітальних вкладень на розвиток і модернізацію виробництва у вигляді зменшення на цю суму податку на прибуток підприємства (10-20% від загальної вартості капітальних вкладень або фіксована сума); скороченні оподаткованого доходу на суму витрат на дослідження і розробки; застосування коефіцієнту, який підвищує норму амортизації (1,5 або 2); скорочення строків корисного використання на 30-40% (фактичне усунення капітальних ремонтів обладнання). Вихід з кризового становища економіки неможливий без активізації процесу пошуку та залучення додаткових інвестиційних ресурсів як із зовнішніх, так і внутрішніх джерел. Головне навантаження у вирішенні цього

завдання покладається на впровадження ефективної амортизаційної політики, яка, є складовою частиною економічної політики держави, виступає в якості найважливішого інструменту впливу держави на економічні процеси в країні і, як елемент управління економікою, слугує одним із важливих факторів стимулювання ділової активності суб'єктів господарювання в період кризових явищ в економіці, які спостерігаються останнім часом, амортизаційні відрахування є найреальнішим джерелом фінансування процесів оновлення й модернізації основних фондів. Дослідженням встановлено, що альтернативою залучення державного протекціонізму має бути застосування методики визначення норми амортизації у відповідності до вже означеного рівня інноваційності і з урахуванням такої категорії, як життєвий цикл необоротного активу (рис. 6):



Рис.6.Методологія визначення річної норми амортизації

Розроблена з урахуванням світового досвіду методологія визначення річної норми амортизації необоротних активів базується на поетапному визначенні таких проміжних показників, як ранжування галузей у відповідності до ступеня інноваційності, тривалість життєвого циклу необоротного активу, структура інвестицій та коефіцієнт зниження вартості активу на ранніх стадіях

життєвого циклу, що дає змогу інтегрувати результати попередніх етапів у ставку амортизації активу, яка враховує максимум облікових, технічних і експлуатаційних характеристик і дозволяє привести норму амортизації у відповідність до вимог інноваційного відновлення необоротних активів. Світові тенденції розвитку амортизаційних систем спрямовані на значну їх лібералізацію, суттєве скорочення кількості амортизаційних норм, встановлення їх на укрупнені групи об'єктів основних засобів та надання права підприємствам самостійно встановлювати амортизаційні періоди в нормативно закріплених межах. Державна амортизаційна політика, в ідеалі, має завдання подолати існуючий дисбаланс бюджетних інтересів та інвестиційних потреб підприємств. Відновлюючи амортизацію, як надійне джерело інвестицій, необхідно передбачити її регулювання, обмежуючи використання створених ресурсів на поточні потреби підприємства і доходи персоналу.

Розроблено концепцію амортизаційної політики в контексті синергії обліку і науково-технічного прогресу в інформаційну епоху, визначено перелік і періодичність облікової інформації для здійснення і оперативного регулювання амортизаційної політики, розроблено функціональні вимоги до створення єдиного середовища для оперативного обміну інформацією.

Існуюча амортизаційна політика на сьогодні не узгоджена з метою обліку. Амортизаційні відрахування здійснюються обліковою службою, як частина загальної облікової політики підприємства і мають за основну мету коригування суми поточних витрат з метою зменшення оподаткованого прибутку. Ніяка інша служба, крім облікової, питанням нарахування і накопичення амортизаційних сум не опікується. Інженерно-технічні та економічні служби підприємств складають плани розвитку з урахуванням наявних сум прибутку після оподаткування, який залишається в розпорядженні підприємства, і зовнішніх фінансових ресурсів (кредитів, інвестицій, грантів та ін.). В результаті, основне завдання амортизаційної політики – підвищення інвестиційної активності і прискорене оновлення основних фондів – залишається невиконаним. У зв'язку з цим на основі теоретичних досліджень та методичних підходів розроблено концепцію обліково-інформаційного забезпечення формування амортизаційної політики метою якої є забезпечення прискореного інноваційно-інвестиційного розвитку України. Концепція будується з облікових, інформаційних, аналітичних і контролюючих складових, які реалізовані в методології обліку інноваційно-орієнтованої амортизаційної політики, підготовки інформаційного середовища облікових даних амортизаційної політики, формування і використання звітної інформації для управління амортизаційною політикою; а також методиках обліку формування амортизаційного фонду, нарахування амортизації, складання звітної документації, статистичного спостереження, оцінки ефективності і моніторингу застосування інформаційної системи амортизаційної політики (рис.7):

Мета	Амортизаційне забезпечення прискороного інноваційно-інвестиційного розвитку України
Суб'єкти	Міністерство економічного розвитку і торгівлі.....Підприємство
Об'єкти	Амортизаційна політика підприємств, звітна інформація Регуляторна і інвестиційно-інноваційна політика щодо амортизації
Обліково-інформаційні складові	Облікові: методологія і організація обліку амортизаційної політики Інформаційні: визначення і формування масиву необхідних для здійснення амортизаційної політики даних Аналітичні: визначення показників ефективності інноваційно-орієнтованої амортизаційної політики Контролюючі: контроль формування і використання амортизаційного фонду підприємств
Методологічне забезпечення	Методологія обліку інноваційно-орієнтованої амортизаційної політики Методологія підготовки інформаційного середовища облікових даних амортизаційної політики Методологія формування і використання звітної інформації для управління амортизаційною політикою
Методичне забезпечення	Методика обліку формування амортизаційного фонду Методика нарахування амортизації Методика складання звітної документації Методика статистичного спостереження Методика оцінки ефективності і моніторингу застосування інформаційної системи амортизаційної політики
Основні завдання	Формування системи обліково-інформаційного забезпечення ефективної амортизаційної політики на всіх рівнях управління Забезпечення синергії фінансової і нефінансової інформації при розробці амортизаційної політики Використання найбільш ефективних для розвитку економіки методів нарахування амортизації Формування достатніх власних ресурсів для інноваційного оновлення активів Визначення характеристик звітної інформації для здійснення суцільного статистичного спостереження Акумуляування масиву даних для ефективного провадження амортизаційної політики Формування єдиного інформаційного простору амортизаційної політики
Очікувані результати до 2030:	Зменшення зносу необоротних активів з 83% до 35%; Зростання рівня капітальних інвестицій з 412,8 до 908,16 млрд.грн; Підвищення рівня інвестиційно-інноваційної активності з 20% до 44%

Рис.7. Концепція обліково-інформаційного забезпечення формування амортизаційної політики (авторська розробка)

Концепція націлена на виконання стратегічних завдань амортизаційної політики, а саме формування системи обліково-інформаційного забезпечення ефективної амортизаційної політики на всіх рівнях управління, шляхом забезпечення синергії фінансової і нефінансової інформації при розробці

амортизаційної політики, для чого використовуються найбільш ефективні для розвитку економіки методи нарахування амортизації, що дозволить сформувати достатні власні ресурси для інноваційного оновлення активів. Визначення характеристик звітної інформації для здійснення суцільного статистичного спостереження дасть можливість акумулювання масиву даних для ефективного провадження амортизаційної політики шляхом формування єдиного інформаційного простору. При реалізації завдань і досягненні цілей концепції підвищення рівня інноваційного оновлення необоротних активів шляхом застосування ефективної амортизаційної політики очікується зменшення зносу необоротних активів з 83% до 35%; зростання рівня капітальних інвестицій з 412,8 до 908,16% млрд. грн. та підвищення рівня інвестиційно-інноваційної активності з 20% до 44%.

3.3 Проект є організаційною формою реалізації процесу інвестування. У цьому понятті зосереджені як стратегічне планування інвестиційної діяльності, так і практична реалізація щоденного оперативного керування. Багатофункціональність поняття «інвестиційний бізнес-проект» визначає його сутність у двох аспектах: як документ і як конкретні дії інвестора щодо реалізації своїх інвестиційних намірів. Тобто, – це проявом інвестиційної ініціативи суб'єкта господарювання, яке передбачає вкладення капіталу в певний об'єкт реального інвестування, спрямованої на реалізацію детермінованої в часі певної інвестиційної мети і отримання планованих конкретних результатів.

Слід зазначити, що інвестиційний бізнес-проект як план дій інвестора в обраному напрямку істотно впливає на якість (тобто ефективність) інвестування. При чому розробка інвестиційних бізнес-проектів здійснюється з урахуванням кількох важливих моментів, що становлять методичну основу проекту, а саме:

- комплексність представлення процесу інвестування (маркетингові, організаційні, фінансові, виробничі, трудові, часові параметри, які становлять єдину систему);
- урахування зв'язку бізнес-проекту із зовнішніми умовами (стан економіки країни, регіональні, галузеві особливості проекту, сумісність продукції проекту з поточним станом ринку, узгодженість з місцевою інженерною інфраструктурою, місцеві умови і співробітництво з органами влади, екологічна сумісність, соціальна безконфліктність проекту, відповідність ситуації на місцевому ринку праці);
- інтегрована оцінка ефективності бізнес-проекту на основі співвідношення результатів (зиску) і інвестиційних витрат проекту, соціального ефекту, наслідків для економіки країни в цілому (останнє стосується великих проектів);
- урахування майбутньої невизначеності проекту і потенційних ризиків (проект на етапі прийняття рішення є лише прогнозом);

- урахування альтернативних варіантів використання капіталу інвестора та відповідної зміни вартості грошових потоків у часі, застосування методики приведення грошових потоків до єдиних умов обліку;
- прагнення представити прогнозну модель бізнес-проекту з максимальною деталізацією і конкретизацією (у часі й у розрізі кожного етапу реалізації проекту);
- урахування соціальних умов і наслідків реалізації бізнес-проекту як для власного персоналу, так і для зовнішнього соціального середовища;
- урахування важливості управлінських аспектів бізнес-проекту на майбутнє;
- бізнес-проект є організаційною формою реалізації процесу інвестування [18].

У зв'язку з цим виникає необхідність визначення тих видів бізнес-проектів, які, з одного боку, найбільшою мірою відображають ризикованість стану економіки України і, з іншого – найбільшою мірою вимагають застосування спеціальних процедур ризик-менеджменту.

З позиції різних суб'єктів інвестиційної діяльності одна і та ж сама ситуація може мати різні оцінки ризику, які визначаються, насамперед, їх індивідуальним відношенням до ризику. Суб'єктивне сприйняття ризику відбивається на зміні граничної корисності приросту очікуваних інвестиційних доходів (рис.8). Подані на рисунку типові графіки функції корисності наочно демонструють «золоте правило інвестування»: чим більше ризик інвестування, тим вище має бути доходність бізнес-проекту.

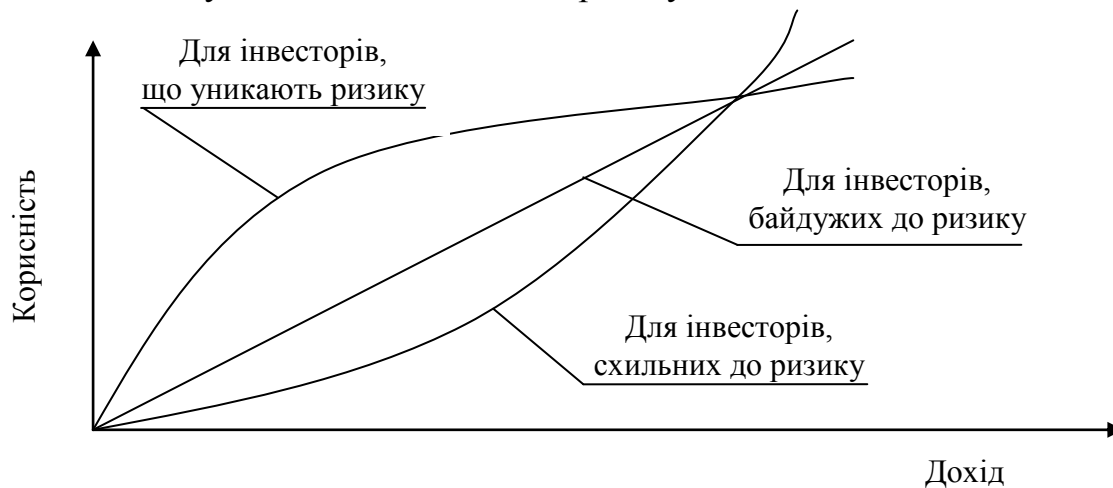


Рис. 8. Функція корисності для інвесторів з різним характером сприйняття ризику

З позиції невизначеності економічного середовища нами визначено сутність поняття «ризик інвестиційного бізнес-проекту» яке інтерпретується як кількісно оцінена з позиції певного суб'єкта інвестиційної діяльності невизначеність, пов'язана із можливістю виникнення в процесі реалізації інвестиційного бізнес-проекту несприятливих подій та їх наслідків в формі певних фінансових втрат (зниження доходів, зростання витрат, втрата прибутку тощо). Послабити негативну дію внутрішніх факторів невизначеності

ефективності реалізації інвестиційного бізнес-проекту можливо шляхом проведення всебічної експертизи проекту, в процесі якої виявляються неточності в розрахунках окремих показників та здійснюються відповідні поправки.

Для визначення ризику інвестиційного бізнес-проекту, враховуючи характер та конкретні умови його виконання із достатнім ступенем впливу ризик-факторів використовують метод імітаційного моделювання Монте-Карло (Monte-Carlo Simulation), який є синтезом методів аналізу чутливості та аналізу сценаріїв на базі теорії ймовірності. Це складна методика, що має тільки комп'ютерну реалізацію із довільною вибіркою значень із сукупності змінних та ймовірності їх виникнення при обчисленні множини можливих NPV інвестиційного бізнес-проекту. Після великої кількості таких ітерацій (циклів розрахунків) визначається найбільш ймовірне значення NPV та розподіл усіх її можливих значень, дозволяючи, таким чином, оцінити ризик, зумовлений реалізацією даного інвестиційного бізнес-проекту за допомогою статистичного апарату оцінки варіації.

З метою оцінки інвестиційної привабливості альтернативних інвестиційних бізнес-проектів з врахуванням ризику, як правило, використовується кумулятивний профіль ризику, на якому ризик бізнес-проекту описується розміщенням та нахилом відповідної кривої. При цьому необхідно орієнтуватись на такі правила прийняття рішень:

якщо кумулятивні профілі ризику двох альтернативних інвестиційних бізнес-проектів не перетинаються в жодній точці, то необхідно обирати бізнес-проект, чий профіль ризику розташований праворуч;

якщо кумулятивні профілі ризику альтернативних інвестиційних проектів перетинаються, то рішення залежить від схильності інвестора до ризику.

Так, на рис. 9 бізнес-проекти *A* та *B*, кумулятивні профілі ризику яких розташовані праворуч від кумулятивного профілю ризику бізнес-проекту *B*, мають вищу інвестиційну привабливість порівняно з бізнес-проектом *B*.

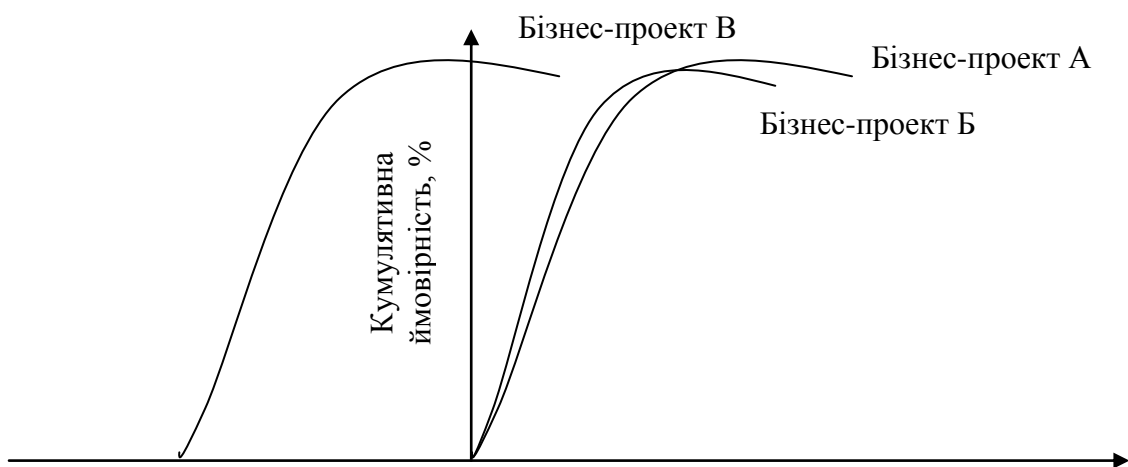


Рис. 9. Кумулятивні профілі ризику альтернативних інвестиційних бізнес-проектів

Вибір між бізнес-проектами *A* та *B* залежить від схильності інвестора до ризику. Схильний до ризику інвестор обере бізнес-проект *A*, який забезпечує отримання більшого обсягу поточної вартості чистого грошового потоку. Обережний інвестор віддасть перевагу бізнес-проекту *B*, за яким максимальний розмір ризику (кумулятивна ймовірність) є нижчою. Крім того, кумулятивний профіль ризику бізнес-проекту *B* перетинається віссю ординат, тобто для певної частини можливих сценаріїв розвитку подій він є збитковим. Індивідуальна оцінка інвестиційної привабливості цього бізнес-проекту також залежить від схильності інвестора до ризику. Чим вищою є схильність інвестора до ризику, тим більшим може бути припустиме для нього наближення точки перетину кумулятивного профілю ризику з віссю ординат до максимальної величини кумулятивної ймовірності. Проекти, кумулятивний профіль ризику яких повністю розташований ліворуч від вертикальної вісі, є збитковими для всіх можливих сценаріїв розвитку інвестиційного бізнес-процесу.

Більш поширеним підходом до визначення ризику інвестиційного бізнес-проекту є агрегований підхід, який враховує бета-метод або методом середньозваженої вартості капіталу [18].

Середньозважена вартість капіталу (Weighted Average Cost of Capital, WACC) формується як середня величина з необхідної прибутковості інвестицій за різними джерелами інвестиційних ресурсів, зважена за питомою вагою кожного з них в загальній сумі інвестицій:

$$WACC = \varpi_s \cdot E_s + \varpi_p \cdot E_p + \varpi_{pr} \cdot E_{ps} + \sum_{j=1}^m (\varpi_{dj} \cdot E_{dj}), \quad (1)$$

де $\varpi_s, \varpi_p, \varpi_{pr}, \varpi_{dj}$ – питома вага відповідно простих акцій, привелійованих акцій, нерозподіленого чистого прибутку інвестиційного проекту та окремих складових позикового капіталу (облігацій, кредитів тощо) в структурі джерел фінансування інвестицій, одн.; E_s, E_p, E_{ps}, E_{dj} – вартість залучення капіталу відповідно у формі простих акцій, привелійованих акцій, нерозподіленого чистого прибутку проекту реальних інвестицій та окремих складових позикового капіталу (облігацій, кредитів тощо), %; m – кількість складових позикового капіталу.

Величина норми дисконту залежить від природи капіталу. Для власного капіталу вона приймається на рівні депозитного відсотка по вкладах. Щодо позикового капіталу норма дисконту є відповідною відсотковою ставкою. Величина відсоткової ставки залежить від умов надання і терміну використання кредиту, ступеня ризику недержання кредитором частки доходів к зв'язку з неплатоспроможністю позичальника, характеру заходу, який підлягає кредитуванню [2, с. 7].

Довгострокові кредити надають під нижчу відсоткову ставку, ніж короткострокові. Якщо в бізнес-проекті рівень ризику перевищує звичайний, то відсоткову ставку підвищують, оскільки кредитору потрібно одержати більший доход, щоб компенсувати можливі втрати, пов'язані з ризиком. Більш ефективні інвестиційні бізнес-проекти можуть кредитуватись під нижчу відсоткову ставку.

Наближено щодо позикового капіталу норму дисконту можна прийняти на рівні усередненої відсоткової ставки за довгостроковими банківськими кредитами.

При виборі розміру безризикової норми дисконту необхідно орієнтуватися на ставки доходності тих інвестиційних інструментів, що найбільше задовольняють таким базовим ознакам безризиковості: визначеність, фіксованість і попередня відомість доходності; мінімальна вірогідність втрати коштів, що забезпечується системою гарантування вкладень; тривалість періоду обертання фінансового інструмента на ринку має бути близька до тривалості розрахункового періоду (життєвого циклу) інвестиційного проекту.

Вибір безризикової ставки необхідно здійснювати з числа тих можливих безризикових об'єктів інвестування, які є реальними альтернативами вкладання коштів, тобто доступними для даного інвестора в певний момент часу.

У випадку застосування безризикової норми дисконту інструментів, номінованих в іноземній валюті, їх доходність необхідно відкоригувати з метою врахування коливання курсу національної валюти за формулою:

$$E = (1 + E_{FC}) \cdot (1 + L) - 1, \quad (2)$$

де E_{FC} – норма доходності, яка номінована в іноземній валюті, одн.; L – середній прогнозний коефіцієнт приросту курсу національної валюти до іноземної, визначений на основі статистичних досліджень та екстраполяції показників ретроспективного аналізу, одн.

β -коефіцієнт є вимірником систематичного ризику інвестування, тобто ризику, який пов'язаний з впливом макроекономічних факторів і є притаманним для фінансового ринку в цілому. В загальному випадку цей коефіцієнт визначається на основі дослідження регресійної залежності між доходністю акцій певного підприємства та загальної середньої доходності фондового ринку.

Для обчислення величини β -коефіцієнту для підприємства можна використовувати таку формулу:

$$\beta = \frac{\sum_t (r_t - \bar{r}) \cdot (r_{mt} - \bar{r}_m)}{\sum_t (r_{mt} - \bar{r}_m)^2}, \quad (3)$$

де r_t – доходність акцій (власного капіталу) підприємства в період t , одн. або%; \bar{r} – середнє значення доходності акцій підприємства за період наявних статистичних спостережень, одн. або %; r_{mt} – середня доходність акцій на фінансовому ринку в період t , одн. або%; \bar{r}_m – середнє значення середньої доходності акцій на фінансовому ринку за період наявних статистичних спостережень, одн. або %.

Якщо $\beta = 1$, то ризик інвестування в акції даного підприємства (проект) відповідає середньому рівню ризику, що існує на фондовому ринку. При цьому доходність цінних паперів даного підприємства дорівнює середній доходності аналогічних цінних паперів на ринку. Якщо $\beta \geq 1$, то ризик цінних паперів підприємства є вищим за середній ринковий, та, навпаки. Отже, чим вище

чутливість аграрного бізнесу до ринку, тим більше буде її β -коефіцієнт. Підприємства з сезонним характером виробництва мають вищий рівень β -коефіцієнту.

При застосуванні галузевих значень, якщо підприємство здійснює декілька видів діяльності, то його β -коефіцієнт доцільно визначати як середню величину з β -коефіцієнтів цих видів діяльності, зважену за їх питомою вагою в обсягах реалізації. Якщо оцінюються інвестиції в малі та середні підприємства, для яких β не розраховується та ризик вкладання в які є вищим, то ставку доходності рекомендується збільшувати в межах до 5%.

Несистематичні ризики, зумовлені структурою джерел фінансування інвестиційного бізнес-проекту, можна врахувати в моделі CAPM шляхом застосування *важільної* β (Equity (Unlevered) Beta), тобто β -коефіцієнта підприємства (проекту), що фінансується із залученням позикового капіталу. Вона розраховується за такою формулою:

$$\beta_L = \beta \cdot \left(1 + \frac{PK}{BK} \right), \quad (4)$$

де β_L – важільна β , одн.; β – β -коефіцієнт в умовах використання виключно власних джерел фінансування (коефіцієнт за акціями підприємства), одн.; PK – позиковий капітал, грош. одн.; BK – власний капітал, грош. одн.

Премія за ринковий ризик (Risk Premium) формується як різниця між середньою ринковою та безризиковою доходністю, помножена на β -коефіцієнт підприємства (проекту реальних інвестицій). Провідними аналітичними виданнями на підставі статистичних досліджень за період від 30 років та більше середня величина ринкової маржі (понадбезризикового доходу) оцінюється на рівні 3–5%. Проте, цей «розрив» між середньою ринковою та безризиковою доходністю не є однаковим на всіх фінансових ринках, оскільки він залежить від якісного складу (фінансової надійності) підприємств, акції яких розміщуються в лістингу.

Необхідність застосування додаткових поправок на ризик для малих підприємств у розширеній моделі CAPM зумовлена високою ймовірністю їх неплатоспроможності. Розмір премії за таким ризиком становить до 75% від розміру безризикової ставки.

Розмір премії за ризик ненадійності учасників проекту (окремих підприємств) визначається експертами для кожного учасника проекту з урахуванням його функцій, зобов'язань перед іншими учасниками і зобов'язань інших учасників перед ними. В загальному випадку на її величину впливають такі фактори: обмеженість доступу до капіталу; структура власності та наявність обмежень щодо розпорядження активами; частка компанії на ринку; номенклатура та асортимент продукції; концентрація клієнтів, залежність від покупців та постачальників тощо. Зазвичай поправка на цей вид ризику не перевищує 5%.

Необхідно зауважити, що коригування безризикової норми дисконту на кожний з виділених видів ризику не здійснюється, якщо інвестиції застраховані

на відповідний страховий випадок. Проте, при цьому витрати інвестора збільшуються на розмір страхових платежів. Тобто, коли ризик адекватно враховується шляхом відповідного коригування надходжень і видатків грошових коштів, додатково вводити поправки на ризик в норму дисконту не слід, оскільки це призводить до подвійного його обліку.

У прогнозному періоді інвестиційного бізнес-проекту для оцінки рівня середньозваженої вартості капіталу доцільно використовувати трьохфакторну адитивну модель залежності проекту від показника безризикової ставки доходності:

$$WACC = r_f + \frac{BK \cdot (r_{BK} - r_f)}{ПК + BK} + \frac{ПК \cdot (r_{ПК} - r_f)}{ПК + BK} = r_f + FR_{BK} + FR_{ПК}, \quad (5)$$

де r_{BK} – вартість власного капіталу, %; $r_{ПК}$ – вартість позикового капіталу, %; FR_{BK} – рівень ризику, пов'язаний з необхідністю повного й своєчасного погашення фінансових витрат з обслуговування власного капіталу (дивідендні платежі, втрачена вигода за альтернативними вкладеннями та ін.), у порівнянні з ціною залучення коштів при безризиковій ставці доходності, %; $FR_{ПК}$ – рівень фінансового ризику за позиковим капіталом, %.

Таким чином, ризик інвестиційного бізнес-проекту (R_{in}) – це система кількісних та якісних чинників, які представлені у вигляді сукупної ризик-компоненти (загроз), індивідуальних для кожного учасника інвестиційного бізнес-проекту. Ця система має наступний вигляд:

$$R_{in} = \begin{bmatrix} R_{11}, & R_{12}, & \dots, & R_{1n} \\ R_{21}, & R_{22}, & \dots, & R_{2n} \\ R_{m1}, & R_{m2}, & \dots, & R_{mn} \end{bmatrix}, \quad (6)$$

де, n – можлива кількість ризиків інвестиційного бізнес-проекту; m – кількість учасників бізнес-проекту.

ВИСНОВКИ

1. Проведене дослідження дало змогу сформулювати висновки та надати рекомендації, які відображають досягнення визначеної мети і вирішення поставлених завдань. В ході дослідження були узагальнені різні методики оцінки сталого розвитку аграрного сектора на мікро- та макрорівні. В результаті нами запропонована їх систематизація за наступними класифікаційними ознаками:

- виокремлення аспектів сталого розвитку (екологічного, економічного, соціального);
- мету та цілі методики;
- види екологічної дії, що приймаються до обліку;
- об'єкт вивчення (продукція або організація);
- рівень вивчення (локальний або глобальний);
- підхід, що застосовується;
- спосіб агрегації (грошова оцінка, показники, бали, поверхні, дерево відповідей, тощо).

Таким чином, систематизація методів оцінки сталого розвитку сільськогосподарських підприємств на основі названих класифікаційних ознак дозволяє виявити різноманітні поєднання досліджуваних аспектів сталого розвитку, типів показників, екологічних ризиків. Деякі з них розглядають сталий розвиток тільки з позиції екології, інші дають оцінку еколого-економічному напрямку. Нарешті, виділяються комплексні методики оцінки еколого-економічного й соціального розвитку. За типом використовуваних показників серед методик більшість характеризується комплексними показниками, що поєднує різні критерії (як правило, залежно від даних екологічних ризиків), а також бальною оцінкою.

На наш погляд, найбільш доцільним є використання універсальної методики оцінки сталого розвитку сільськогосподарських підприємств та регіонів, що розглядає усі три аспекти розвитку та застосовує систему комплексних показників, що можуть бути одночасно застосовані на підприємницькому та регіональному рівні і, головне, не буде високо економічно- та годино-витратним процесом.

Результати проведеного аналізу дозволяють з'ясувати переваги застосування методу ізотропної стандартизації показників для обчислення інтегрального показника сталого розвитку сільського господарства. Звертаємо увагу, що вагові коефіцієнти не використовувалися на підставі твердження, що складові сталого розвитку є рівноцінними.

Вибір та обґрунтування показників для характеристики окремих частин триєдиної системи сталого розвитку – економічного, соціального, екологічного є базою для інтегральної оцінки рівня сталого розвитку сільського господарства України. Безперечна важливість даного методу полягає у його простоті, уніфікованості, гармонізації та універсальності, що досягається поєднанням можливостей використання за двома абсолютно різними рівнями та об'єктами дослідження: а саме для локального рівня – рівня сільськогосподарського

підприємства, та для глобального рівня – рівня району, області чи країни в цілому. Призначення розробленої методики зводиться до визначення інтегрального показника сталого розвитку для сільського господарства без залучення додаткових знань та навичок від дослідника при наявності необхідних первинних даних.

Обґрунтовано, що інтегральна оцінка є центральним компонентом обліково-аналітичного забезпечення та базисом для прийняття виважених оперативних і стратегічних управлінських рішень, формування стратегій сталого розвитку сільського господарства на рівні підприємства чи регіону.

Доведено, що питання діагностики рівня сталого розвитку об'єкту дослідження, інтегральна оцінка показників обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств є основою та відправним пунктом для формування методологічних та методичних основ складання нефінансових або розширених фінансових звітів, які доповнюються соціально-екологічними даними зовнішньої та внутрішньої діяльності аграрних підприємств.

2. З метою моніторингу ефективності амортизаційної політики пропонується здійснювати групування вартісних показників не тільки за видами необоротних активів, а більш детально по галузях економіки, що дозволить забезпечити єдиний підхід до концепції амортизаційної політики всієї галузі, враховувати напрями НТП при здійсненні державного регулювання, оптимальні строки експлуатації та норми амортизації, для чого удосконалено перелік облікових і технічних даних, необхідних для здійснення і контролю амортизаційної політики, що дозволило скорегувати зміст статистичної звітності підприємств і сформуванню систему вільного обміну інформацією.

3. Доведено, що аналіз інвестиційного ризику є частиною комплексного аналізу інвестиційного бізнес-проекту. Він є важливою складовою для прийняття рішень щодо вибору найбільш прийняттого з ряду альтернативних інвестиційних бізнес-проектів та рішень щодо уникнення, зниження чи компенсації ризику (можливих втрат від впливу чинників ризику) окремого проекту. Тому для побудови ефективної системи дій з нейтралізації або зниження ризиків необхідно виявляти об'єктивні та суб'єктивні чинники окремого ризику, ступінь їх впливу на рівень ризику. Вартість системи дії з зменшення або уникнення ризику повинна зіставлятись з коректною оцінкою можливих втрат, зумовлених дією ризику.

Оскільки усі учасники інвестиційного бізнес-проекту зацікавлені в тому, щоб виключити можливість повного його провалу, то в загальному випадку вибір інвестиційного бізнес-проекту є компромісом між намаганням отримати прибуток і врахуванням його реалістичності. Умови економічної невизначеності, в яких змушені діяти інвестори, спричиняють вплив тих чи інших чинників ризику на їх майбутні прибутки. Під час прийняття рішень з питань щодо інвестиційної діяльності запропоновано обов'язково враховувати вплив усіх видів ризиків інвестиційних бізнес-проектів, оскільки доходи чи збитки від проекту є величинами випадковими, тобто невідомими на момент

прийняття рішення про інвестування. Тому однією з вагомих причин, яка стримує збільшення зовнішніх джерел фінансування для здійснення інвестиційних бізнес-проектів є високі ризики вкладання інвестиційних ресурсів, що можуть призвести до недоотримання запланованого прибутку чи втрати вкладених коштів.

Обґрунтовано, що інвестиційний бізнес-проект має вносити системність та організованість у процес інвестування. Він потрібний всім учасникам інвестиційного процесу, оскільки тільки при його наявності існує предмет переговорів та ухвалення домовленостей між інвестором, його партнерами та майбутніми кредиторами, він забезпечує можливість ефективної координації зусиль учасників проекту. Координуюча роль проекту, звичайно, поступово замінюється реальними укладеними договорами між учасниками, проте як план довгострокового характеру бізнес-проект має значення аж до повної реалізації намірів інвестора. Таким чином, його наявність дозволяє досягти вищих результатів, ніж спонтанне необґрунтоване рішення та істотно впливати на якість інвестування.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Lamberton G. Accounting for sustainable development - a case study of cityfarm. *Critical Perspectives on Accounting*. 2000 vol. 11. p. 583-605.
2. Norman D. Defining and implementing sustainable agriculture. /Norman D, Janke R, Freyenberger S, Schurle B, Kok H // Kansas Sustainable Agriculture Series, Paper #1. 1997. Kansas State University, Manhattan, KS
3. Harrington L. Indicators of sustainability. Report brad. Measurements and a consultancy team. / L. Harrington, I.G. Jones, M. Wino // Centro International de Agricultural Tropical (CIAT), 1993. Cali, Colombia, 631 c.
4. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). Environmental indicators for agriculture. URL: <http://www.oecd.org/>
5. von Wirén-Lehr S. Sustainability in agriculture: an evaluation of principal goal oriented concepts to close the gap between theory and practice. *Agric Ecosyst Environ*. 2001. № 84. c. 115–129.
6. Чумак Р.М. Диверсифікація як важлива умова сталого функціонування сільськогосподарських підприємств та розвитку сільських територій. *Економіка та управління АПК*. 2012. Вип. 9. С. 41-45.
7. Попова О.Л. Теоретичні основи стійкого розвитку агросфери та формування адекватної української стратегії. *Збірник наукових праць ННЦ “Інститут землеробства УААН”*. 2010. Вип. 3. С. 18-27.
8. Горяинова С. А. Амортизационная политика: основные принципы, инструменты и направления совершенствования : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.10 / Горяинова С. А. М., 2009. 24 с.
9. Трусова Н.В., Терновський В.О. Концепція ризику інвестиційного бізнес-проекту. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2018. № 3 (38). С.175-188.
10. Trusova N.V., Karman S.V., Tereshchenko M.A., Prus Yu. O. Debt burden of the financial system of Ukraine and countries of the Eurozone: Policy of regulating of the risks. *Espacios*, 2018. Vol. 39 (39). P. 312-328
11. Трусова Н. В. Боргові зобов'язання підприємств: процедура банкрутства та визнання вимог кредиторів. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2018. № 1 (36). С.169-178.
12. Трусова Н. В., Терновський В.О., Зайцева О.І., Бериславська А.В. Концепція ризику інвестиційного бізнес-проекту. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2018. № 3 (38). С. 96-104.
13. Трусова Н.В., Сігайов А.О. Борговий тягар фінансової системи України та країн-членів Європейського Союзу. *Облік і фінанси*. 2018. №1(79). С. 124-131.
14. Trusova N.V. Criteria of the evaluation of efficiency for sanitation measures at business entities. *Accounting & Finance*. 2018. №3(81). pp. 123-135.
15. Сокіл О. Г. Методологічна основа обліково-аналітичного забезпечення формування звітності сільськогосподарських підприємств про сталий розвиток. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* 2018. №1-2. С. 47-56.

16. Сокіл О. Г. Таксономія звітності про сталий розвиток сільськогосподарських підприємств. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2018. Vol.4. No.1. pp.120–135. URL: <http://are-journal.com/are/article/view/156/144>.
17. Сокіл О. Г. Зміст, класифікація та трансформація ризиків обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2018. № 1(38). с. 156-165.
18. Сокіл О. Г. Інституціональність, як головна характеристика сталого розвитку. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. №1.1(41.1). С. 77-82.
19. Сокіл О. Г. Еволюція бухгалтерського обліку сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2017. № 1(34). С. 67-75.
20. Сокіл О. Г. Інституціональні чинники сталого розвитку соціально-економічних систем. *Агросвіт*. 2017. № 6. С. 28-34.
21. Сокіл О. Г. Концептуальні основи методології трансформації традиційної системи обліку у бухгалтерський облік сталого розвитку. *Проблеми економіки*. 2017. №1. С. 398-403.
22. Сокіл О. Г. Концепція бухгалтерського обліку сталого розвитку. *Облік і фінанси*. 2017. № 1. С. 85-92.
23. Сокіл О. Г. Методологія обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємства. *Економіка розвитку*. 2017. № 2 (82). С. 67-76.
24. Сокіл О. Г. Методологія бухгалтерського обліку сталого розвитку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. № 1 (36). С. 247-259.
25. Сокіл О. Г. Парадигмальне моделювання обліково-аналітичного забезпечення звітності сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. *Облік і фінанси*. 2017. № 4 (78). С 81-89.
26. Сокіл О. Г. Концептуальні основи сталого розвитку в економічних та облікових теоріях. *Електронний фаховий журнал Ефективна економіка*. 2016. №10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5194>.
27. Сокіл О. Г. Інституціональне середовище сталого розвитку. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / за ред. Л.В. Синяєвої. Мелітополь: ТДАТУ*. 2016. № 4(33). С. 12-20.
28. Сокіл О. Г. Бухгалтерський облік сталого розвитку, як новий засіб обліково-аналітичного забезпечення. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2016. № 4. С. 7-18.
29. Sokil O., Zhuk V., Vasa L. Integral assessment of the sustainable development of agriculture in Ukraine. *Economic Annals-XXI*. 2018. Vol. 170. Issue 3-4. P. 15-21. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V170-03>.
30. Сокіл О. Г. Концепція стандартизації обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2018. № 1 (51). С. 449-456. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).449-456](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).449-456).

31. Сокіл О. Г. Концепція оцінки та збереження капіталу сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. *Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць*. 2018. № 1(31). С. 223-238.
32. Сокіл О. Г. Концепція балансового методу обліково-аналітичного забезпечення звітності сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2018. № 7. С. 44-49. (0,89 друк. арк.).
33. Сокіл О. Г. Методологія наскрізного контролю обліково-аналітичних процесів сталого розвитку аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2018. № 7. С. 18-25.
34. Сокіл О. Г. Аналіз рентабельності продукції виробленої за умов використання енергозберігаючих та екотехнологій. Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку : матеріали міжнар. наук.-прак. інт.-конф., 14-15 червня 2018 р. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. С. 409-411.
35. Сокіл О. Г. Напрямки підвищення ефективності обліково-інформаційного забезпечення агропромислового виробництва. Проблеми та перспективи сталого розвитку АПК : матеріали міжнародної наук.-практ. конф., 7-14 квітня 2015 р. Мелітополь : ТДАТУ, 2015. С.74-77.
36. Сокіл О. Г. Unification of Ukrainian Accounting System. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки : збірник матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., 26 лютого 2015 р. / Відпов. за вип. Б.В. Мельничук. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2015. С. 587-590.
37. Сокіл О. Г. Бухгалтерський облік сталого розвитку, як новий засіб обліково-аналітичного забезпечення. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2016. № 4. С. 7-18.
38. Сокіл О. Г. Інституціональне середовище сталого розвитку. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2016. № 4(33). С. 14-20.
39. Сокіл О. Г. Концептуальні основи сталого розвитку в економічних та облікових теоріях. Електронний фаховий журнал Ефективна економіка. 2016. №10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5194>.
40. Сокіл О. Г. Формування компетентнісної компоненти фахівців з обліку і аудиту: до 20-річчя з дня заснування кафедри обліку і аудиту : колективна монографія / кол. авторів за заг. ред. Л. В. Синяєвої, О. В. Вороновської. ТДАТУ. Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2016. С. 271-285.
41. Сокіл О. Г. Тенденції розвитку обліку на вимоги концепції сталого розвитку. Розвиток бухгалтерського обліку на основі новітніх ІТ-технологій: колективна монографія / кол. авторів за ред. В. М. Жука, Ю. С. Бездушної. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. С. 58–98.
42. Сокіл О. Г. Система обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. 2017. № 2(19). С. 103-116.
43. Сокіл О. Г. Парадигмальне моделювання обліково-аналітичного забезпечення звітності сталого розвитку сільськогосподарських підприємств.

Облік і фінанси. 2017. № 4 (78). С 81-89.

44. Сокіл О. Г. Функції, принципи та складові системи обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком сільськогосподарських підприємств. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / за ред. Л.В. Синяєвої. Мелітополь, 2017. № 3 (35). С. 270-278.

45. Сокіл О. Г. Методологія бухгалтерського обліку сталого розвитку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2017. № 1 (36). С. 247-259.

46. Сокіл О. Г. Методологія обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємства. Економіка розвитку. 2017. № 2 (82). С. 67-76.

47. Сокіл О. Г. Концепція бухгалтерського обліку сталого розвитку. Облік і фінанси. 2017. № 1. С. 85-92.

48. Сокіл О. Г. Концептуальні основи методології трансформації традиційної системи обліку у бухгалтерський облік сталого розвитку. Проблеми економіки. 2017. №1. С. 398–403.

49. Сокіл О. Г. Еволюція бухгалтерського обліку сталого розвитку. Сталый розвиток економіки. 2017. № 1(34). С. 67-75.

50. Сокіл О. Г. Інституціональні чинники сталого розвитку соціально-економічних систем. Агросвіт. 2017. № 6. С. 28-34.

51. Сокіл О. Г. Локалізація витрат по досягненню сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки : тези доповідей I міжнар. наук.-прак. інтер.-конф., 21 квіт. 2017 р. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. С 103-105.

52. Сокіл О. Г. Бухгалтерський облік, як основа інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. Розвиток соціально-економічних систем в геоелектронному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування : матеріали міжнар. наук.-прак. конф., 11-12 травня 2017 р. Тернопіль : ФОП «Паляниця В.А.», 2017. С. 141-142.

53. Сокіл О. Г. Техніко-інформаційні макросистеми обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Розвиток бухгалтерського обліку, фінансів та оподаткування в аграрному секторі економіки в умовах євроінтеграції : збірник матеріалів X міжнар. наук.-практ. конф., 24 листопада 2017 р. / Відпов. за вип. Ю. С. Бездушна. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2017. С. 151-154.

54. Сокіл О. Г. Показники обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку. Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери : збірник матеріалів III міжнар. наук.-прак. конф., 5 грудня 2017 р. Чернігів : ЧНТУ, 2017. С. 38-40.

55. Сокіл О. Г. Система оцінки сталого розвитку в сільському господарстві. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф., 02 грудня 2017 р. / відп. ред. І.Б. Садовська. Луцьк: РВВ Луцький національний технічний університет, 2017. Вип. 11. Ч. 1. С. 245-247.

56. Сокіл О. Г. Інституціональність, як головна характеристика сталого розвитку. Науковий журнал «Молодий вчений». 2017. №1.1(41.1). С. 77-82.
57. Сокіл О. Г. Методологічні положення обґрунтування показників обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Науковий журнал «Молодий вчений». 2017. № 12(52). С. 762-768.
58. Сокіл О. Г. Теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку сталого розвитку сільськогосподарських підприємств : монографія. Мелітополь : ТОВ «КолорПринт», 2018. 454 с.
59. Сокіл О. Г. Зміст, класифікація та трансформація ризиків обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. Сталий розвиток економіки. 2018. № 1(38). с. 156-165.
60. Сокіл О. Г. Концепція стандартизації обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2018. № 1 (51). С. 449-456. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).449-456](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).449-456).
61. Сокіл О. Г. Методологічна основа обліково-аналітичного забезпечення формування звітності сільськогосподарських підприємств про сталий розвиток. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. 2018. №1-2. С. 47-56.
62. Сокіл О. Г. Концепція оцінки та збереження капіталу сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. 2018. № 1(31). С. 223-238.
63. Сокіл О. Г. Таксономія звітності про сталий розвиток сільськогосподарських підприємств. *Agriculturaland Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2018. Vol. 4. No. 1. P. 120–135. URL: <http://are-journal.com/are/article/view/156/144>.
64. Сокіл О. Г. Концепція балансового методу обліково-аналітичного забезпечення звітності сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Економіка та держава. 2018. № 7. С 44-49.
65. Сокіл О. Г. Методологія наскрізного контролю обліково-аналітичних процесів сталого розвитку аграрних підприємств. Агросвіт. 2018. № 7. С. 18-25.
66. Sokil O., Zhuk V., Vasa L. Integral assessment of the sustainable development of agriculture in Ukraine. *Economic Annals - XXI*. 2018. Vol. 170. Issue 3-4. P. 15-21. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V170-03>.
67. Сокіл О. Г. Концепція обліково-аналітичного забезпечення звітності зі сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в сучасних умовах інтеграційних процесів у світовій економіці : збірник матеріалів III міжнар. наук.-прак. конф., 18-19 квітня 2018 р. Ужгород : УНУ, 2018. С 452-455.
68. Сокіл О. Г. Категорії чинників та пов'язані з ними інститути обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку. Актуальні питання економіки, управління та права : збірник матеріалів міжнар. наук.-прак. конф., 19 лютого 2018 р. Полтава: ЦФЕНД, 2018. С. 22-23.
69. Сокіл О. Г. Інтегральна оцінка показників обліково-аналітичного

забезпечення сталого розвитку АПК Київської області. Економіка України в умовах євроінтеграції: виклики та перспективи розвитку : збірник матеріалів І наук.-прак. конф., 19 квітня 2018 р. Умань: УДПУ ім. П. Тичини, 2018. С.202-205.

70. Сокіл О. Г. Межі, індикатори та критерії обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку. Імплементация інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу : збірник матеріалів міжнар. наук.-прак. інт.-конф., 22 березня 2018 р. Харків: ХДУХТ. URL: <http://conf.hduht.edu.ua/index.php/m-i-conf/80-sec-1/874-mezhi-indykatory-ta-kryterii-oblikovo-analitychnoho-zabezpechennia-staloho-rozvytku>.

71. Сокіл О. Г. Процес контролю обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. Актуальні проблеми розвитку аграрного сектору економіки України : матеріали міжнар. наук.-прак. інт.-конф., 5-6 квітня 2018 р. Херсон : ХДАУ, 2018. С. 203-206.

72. Сокіл О. Г. Аналіз рентабельності продукції виробленої за умов використання енергозберігаючих та еко-технологій. Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку : матеріали міжнар. наук.-прак. інт.-конф., 14-15 червня 2018 р. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. С. 409-411.

73. Трачова Д. М. Теоретичні аспекти формування амортизаційної політики підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»*. 2016.Т. 21. № 7-2 (49). С.182-187.

74. Trachova D. (2017) Role of state protectionism in depreciation policy formation. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 3 No. 5 December.

75. Трачова Д. М. Місце амортизації в економічних і облікових теоріях // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 28. Ч.2. С. 166-168.

76. Трачова Д. М. Використання амортизаційного фонду на інноваційне оновлення підприємства: обліковий аспект. *Вісник Одеського національного університету. Серія Економіка*. 2017. Т. 22. № 11 (64). С. 251-255

77. Трачова Д. М. Роль амортизаційної політики в досягненні мети бухгалтерського обліку. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал*. 2017. № 3-4. С. 64-71

78. Обґрунтування необхідності оптимізації формування амортизаційної політики підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / Заред. Л.В. Синяєвої*. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2017. № 3 (32). С. 282-289.

79. Трачова Д. М. Переоцінка активів, як основна складова амортизаційної політики держави. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2017. № 2 (34). С. 178-185

80. Трачова Д. М. Використання обліково-аналітичної інформації в процесі формування ефективної амортизаційної політики підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2017. № 18. С. 207-211
81. Трачова Д. М. Окремі аспекти формування амортизаційної політики підприємства. *Збірник наукових праць «Проблеми системного підходу в економіці»*. 2017. №2 (58). С. 141-145
82. Трачова Д. М. Теоретичні засади облікового-аналітичного забезпечення формування амортизаційної політики аграрних підприємств. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 1.1 (41.1) . С.92-96
83. Трачова Д. М. Облікова складова процесу формування амортизаційної політики підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2016. № 7. С. 132-137
84. Трачова Д. М. Оптимізація методики нарахування амортизації аграрних підприємств. *Финансы, учет, банки. Збірник наукових праць (м. Вінниця)*. 2016. №1(21). С. 196-207
85. Трачова Д. М. Державне регулювання процесу формування амортизаційної політики підприємства. *Збірник наукових праць «Економіка і організація управління» Донецького національного університету (м. Вінниця)*. 2016. № 2(22). С. 91-100
86. Трачова Д. М. Амортизаційна політика інших держав: досвід та перспективи застосування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. №18. ч. 2. С. 182-185
87. Трачова Д. М. Важелі державного впливу на формування амортизаційного фонду підприємства. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2016. № 19. С. 143-146
88. Трачова Д. М. Теоретичні аспекти формування амортизаційної політики підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»*. 2016. Том 21. № 7-2 (49). С.182-187
89. Трачова Д. М. Роль державної регуляторної політики в частині формування амортизаційного фонду підприємства. *Економічний журнал «Інтелект XXI»*. 2016. № 5. С. 167-171
90. Трачова Д. М. Формування окремих елементів амортизаційної політики підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове фахове видання миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2016. № 14. С. 101-106
91. Трачова Д. М. Дослідження ролі прискореної амортизації в стимулюванні інноваційного розвитку підприємства. *Технологический аудит и резервы производства*. 2016. № 6/4(32). С. 42-46
92. Трачова Д. М. Обліково-інформаційне забезпечення контролю здійснення амортизаційної політики підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. №3. С. 147-151.
93. Трачова Д. М. Роль обліку в інформаційному забезпеченні амортизаційної політики. *Вчені записки Таврійського національного*

університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. Т. 29 (68). № 3. С.184-190

94. Трачова Д. М. Дослідження впливу методики формування амортизаційного фонду на показники ефективності діяльності підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2018. №30. С. 146-151

95. Трачова Д. М. Обліково-інформаційний аспект формування амортизаційної політики. *Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку (електронне наукове фахове видання)*. 2018. Вип. 3(05). С. 15-23 URL: <https://management-journal.org.ua/index.php/journal/article/view/62>

96. Трачова Д. М. Місце облікової інформації в системі постіндустріального інформаційного суспільства в контексті формування амортизаційної політики. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2018. Вип. 1 (36). С. 210-218

97. Трачова Д. М. Облікова складова сутності амортизаційної політики. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2018. Вип. № 2 (37). С. 145-149

98. Трачова Д. М. Обліково-інформаційний аспект формування амортизаційної політики. *Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку (електронне наукове фахове видання)*. 2018. Вип. 3(05). С. 15-23

99. Безверхня Ю. В. Управлінський облік: аналітичний аспект. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*, 2018. № 1(29). С. 192-198

100. Управління витратами фінансової й інвестиційної діяльності. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 1.1 (41.1). С. 9-12

101. Безверхня Ю. В. Сучасна методологія управлінського обліку. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2016. №4(15). т.1. С. 5-9

102. Безверхня Ю. В. Проблеми та перспективи автоматизації управлінського обліку. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2015. № 1(29). С. 192-198

103. Безверхня Ю. В. Вплив глобалізації на розвиток управлінського обліку. *Збірник наукових праць Луцький національний технічний університет. Серія «Облік і фінанси»*. 2015. Випуск 12 (45). Ч. 2. С. 6-12

104. Безверхня Ю. В. Розвиток управлінського обліку під впливом глобалізації. *ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки. Міжнародний збірник наукових праць*. 2015. Випуск 1 (5). Ч.2. С. 31-36

105. Безверхня Ю.В., Плотніченко С.Р. Операційний менеджмент в системі управління підприємством. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2016. №1(30). С. 59-62.

106. Безверхня Ю. В. Проблеми та перспективи автоматизації управлінського обліку. *Збірник наукових праць Таврійського державного*

агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. 2015. № 1(29). С. 192-198.

107. Безверхня Ю. В. Приведення управлінського обліку до міжнародних стандартів. *Науковий журнал "Економічний форум". 2013. №.1. С. 397-400.*

108. Воронянська О. В. Внесок запорізької області в розвиток зернової галузі України та її економічні проблеми. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) № 1(36), 2018.*

109. Воронянська О. В. Необхідність скорочення витрат на вирощування зернових культур. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. 2017. №2(34). С. 216-222.*

110. Воронянська О. В. Планування і контроль інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств Запорізької області. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. 2016. № 1(30). С. 119-124.*

111. Воронянська О. В. Інноваційний розвиток в Україні: проблеми сьогодення. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. 2015. № 1 (29). С. 34-37*

112. Воронянська О. В. Інноваційний менеджмент в економічній системі агропромислового виробництва. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. 2015. № 1(29). С. 52-36.*

113. Воронянська О. В. Зональний підхід до факторів виробництва зерна. / *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. 2014. № 4 (28). С. 28-31.*

114. Voronianska O.V. Methodical approaches to defining marketing activity. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. 2018. Вип.8. Т.2. С. 29-43*

115. Голуб Н. О. Основні аспекти та критерії обліково-аналітичного забезпечення при формуванні системи показників в управлінні підприємством. *Науковий журнал «Молодий вчений». 2017. № 1.1. (41.1). С.25-28.*

116. Голуб Н. О. Облік в системі забезпечення інформаційних потреб користувачів при управлінні підприємством. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»: Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. 2016. Випуск 13(49). Ч.2. С.48-57.*

117. Голуб Н. А. Гудвилл в системе экономических категорий и понятий бухгалтерского учета. *Научно-производственный журнал «Индустриализация – основа нового экономического роста государства» спецвыпуск «Экономика и менеджмент». 2016. № 4. С.59-62.*

118. Trusova N., Demchenco I., Golub N., Agieieva I. (2016) Variability of risk factors of slowing the financing of agricultural enterprises in Ukraine. *Global*

Journal of Management and Business Research: C Finance, Vol. 16. Issue 9, pp. 25-30

119. Голуб Н. О. Бухгалтерський облік у системі управління підприємством / *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)* / За ред. Л.В. Синяєвої. 2015. № 1 (29). С.198-203.

120. Голуб Н. О. Теоретичні основи організації обліково-аналітичного забезпечення. *ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки. Міжнародний збірник наукових праць*. 2014. Вип. 4. С. 94-99.

121. Голуб Н. О. Актуальні питання фінансового обліку / Н. О. Голуб // *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)* / За ред. Л.В. Синяєвої. 2013. №1(21) Т.2. С. 59-65.

122. Голуб Н. О. Облік і контроль у системі стратегічного управління. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)* / За ред. Л.В. Синяєвої. 2013. № 2(22) Т.4. С. 53-58.

123. Голуб Н. О. Документальне забезпечення обліку витрат на поліпшення земель сільськогосподарського призначення. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)* / За ред. Л.В. Синяєвої. 2013. № 3. С. 52-56.

124. Голуб Н. О. Нематеріальні активи: значення та облік. Інфраструктура ринку. 2018. №17. С.437-440. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/17-2018>.

125. Голуб Н. О. Екологічні аспекти бухгалтерського обліку для управління підприємством. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Європейський вектор розвитку бухгалтерського обліку, фінансів та оподаткування в аграрному секторі економіки» (07 грудня 2018 р.) Київ, 2018. С. 22-23

126. Демчук О. М. Основи формування ефективної діяльності аграрних підприємств: теоретико-методичний аспект. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 1.1 (41.1). С.29-33.

127. Демчук О. М., Демчук Н. І., Ткаченко О. Н. Бухгалтерський облік і управління сільськогосподарськими підприємствами. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)* / За ред. Л.В. Синяєвої. 2017.

128. Зінов'єв Ф. В., Демчук О. М. Потенціал молокопереробного підприємства: оцінка, розвиток і ефективність. *Бізнес-навігатор: науково-виробничий журнал*. Херсон : Міжнародний університет бізнесу і права, 2014. № 1 (33). С. 42-45.

129. Демчук О. М. Вплив факторів мікросередовища ринку молока на діяльність аграрних підприємств *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)* / За ред. Л.В. Синяєвої. Економічні науки. 2015. № 1 (29). С. 207-215.

130. James Dunn, Thomas Brunner, Daria Legeza, Anastasia Konovalenko, Olena Demchuk. Factors of the marketing macro system effecting children's food production *Economic Annals-XXI*. 2018.

131. Olena Demchuk. Agroecological and agroeconomic aspects of the grain and grain legumes (pulses) yield dynamic within the Dnipropetrovsk region (period 1966–2016). *Biosystems Diversity*. 2018. 26(2).

132. Демчук О. М. Особливості виконання кошторису бюджетними установами. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2018. №2(37). С.26-32

133. Ілляшенко К. В. Інформаційна активність підприємства та відображення її у звітності. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. №12(186). С. 341-348.

134. Ілляшенко К. В. Сучасний стан і подальші перспективи інвестиційної діяльності в АПК України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2006. Т.2. №1(77). С. 13-17.

135. Ілляшенко К. В. Інформаційні системи управління в обліку й аналізі аграрних підприємств. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. 2013. №4(70). С.440-446.

136. Ілляшенко К. В. Облік і аналіз витрат інформаційної діяльності. *Економіка. Управління. Інновації*. 2015. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_2_9.pdf

137. Ілляшенко К. В. Сучасні інформаційні методи аналізу даних. *Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Серія «Облік і фінанси»*. 2015. Вип. 12 (45). Ч. 2. С.97-103.

138. Ілляшенко К. В. Методологія обліку доходів і витрат інформаційної діяльності. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2016. №4(15), Т. 1. С. 9-13.

139. Ілляшенко К. В. Інвестиційна діяльність підприємств: обліково-аналітичний аспект. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 1.1 (41.1). С. 41-45

140. Ілляшенко К. В. Види діяльності в обліку та звітності підприємств в умовах переходу до інформаційної економіки. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (Економічні науки)*. 2017. № 1 (33). С.202-208.

141. Ілляшенко К. В. Облікові аспекти формування показників статистичної звітності. *Економіка та суспільство*. 2018. №15. С.833-836.

142. Костякова А. А. Управлінський облік як джерело інформаційного забезпечення системи управління. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 1.1 (41.1) С. 49-54.

143. Костякова А. А. Методика бюджетування витрат рослинництва. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (Економічні науки)*. 2015. № 1 (29). С.174-179.

144. Костякова А. А. Методи обліку витрат у рослинництві. *Облік і фінанси*. 2017. № 2 (76). С. 13-20 URL: <http://www.afj.org.ua/ua/journals/2017/2>

145. Костякова А.А. Класифікація витрат виробництва в рослинництві за цільовим підходом. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (Економічні науки)*. 2017. № 2 (9). С. 306-314

146. Костякова А. А. Європейські принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності: облікові новації 2018 року. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (Економічні науки)*. 2018. № 2(37). С. 40-47.

147. Костякова А.А. Облік і звітність у формуванні дієвого інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління суб'єктів господарювання. *Тези міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування»*: зб. матер. конференц. м. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. С. 396-399.

148. Костякова А.А. Звіт про управління: облікові новації 2018 року. *Європейський вектор розвитку бухгалтерського обліку, фінансів та оподаткування в аграрному секторі економіки*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (7 грудня 2018 р., м. Київ) / Відпов. за вип. Ю.С. Бездушна. К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. С.121-124

149. Костякова А.А. Гармонізація національних та міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності. Внутривузівська конференція ТДАТУ, 2017, м. Мелітополь. С.1-6

150. Костякова А.А. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення розрахункових операцій з дебіторської заборгованості. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 20 квітня 2017 року). Частина 1. – Полтава: РВВ ПДАА, 2017. С.135-139

151. Костякова А.А. Становлення та розвиток стратегічного управлінського обліку. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки* :Зб. наук. статей за мат. III Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 13 – 14 квітня 2017 р.) / НМетАУ. м. Дніпро, 2017. Т. 2. С. 586-589

152. Костякова А.А. Удосконалення бухгалтерської звітності з обліку кредиторської заборгованості. *Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації* : збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 22-23 вересня 2017 року); за заг. ред. д.е.н., проф. Синчака В.П. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2017, С.293-294 124

153. Костякова А.А. Економічна сутність витрат та їх визнання відповідно до потреб обліку та управління. *Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної*

економіки»: м. Дніпропетровськ, 12-13 квітня 2016р. Частина 5. Секція 5. С. 332-341

154. Костякова А. А. Облік витрат за видами діяльності. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 11 трав. 2016 р. / редкол. : З. В. Гуцайлюк, В. А. Дерій, Г. П. Журавель [та ін.]. м. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. С. 130-132.

155. Костякова А.А. Узгодженість процесу бюджетування з системою обліку та контролю. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції.*, м. Харків, 25 листопада 2016 року, Х.: ХНАДУ. Т. 2. С. 270-271

156. Костякова А.А. Бухгалтерський облік накладних витрат рослинництва: управлінський аспект. *Accounting, analysis and audit activities of the enterprises: problems, trends, prospects: Collective monograph.* SAUL Publishing Ltd, Dublin, Ireland, 2016. Pp.108-122.

157. Костякова, А. А. Облік витрат на виробництво продукції рослинництва : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня кандидата. екон. наук. – ННЦ «Інститут аграрної економіки». К., 2010. 20 с.

158. Кучеркова С. О. Стан та напрями вдосконалення податкового адміністрування. *Облік і фінанси.* 2018. №3. С. 105-110

159. Кучеркова С. О. Окремі аспекти податкового адміністрування. *Облік і фінанси.* 2018. №2. С. 84-88

160. Кучеркова С. О. Використання інформаційних технологій для просування малого бізнесу: зарубіжний досвід. *Облік і фінанси.* 2017. №1. С. 161-168 Режим доступу: <http://www.afj.org.ua/ua/article/460/>

161. Кучеркова С. О. Роль обліково-аналітичної системи при формуванні звітних показників. *Науковий журнал «Молодий вчений».* 2017. № 1.1 (41.1). С.60-64.

162. Кучеркова С. О Глобальні проблеми економіки України через призму інформаційних ресурсів. *ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки. Міжнародний збірник наукових праць.* 2017. Вип. 4 (16). Ч. 1. 264 с.

163. Кучеркова С. А. Совершенствование классификации затрат для целей управленческого и бухгалтерского учета. Актуальные вопросы экономики и агробизнеса: сборник статей VIII Международной научно-практической конференции (17 марта 2017 г., г. Брянск). В 4 ч. Ч. 2. Брянск: Изд-во Брянского ГАУ, 2017. 322 с.

164. Кучеркова С. О. Стратегія розвитку торгівлі малими підприємствами. Матеріали регіональної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку малого та середнього підприємництва», 12 грудня 2017р. ТДАТУ. м. Мелітополь. С. 90

165. Кучеркова С. О. Роль і значення обліково-інформаційного забезпечення в управлінні підприємством. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки).* 2016. № 1 (30). С. 106-110

166. Кучеркова С. О. Особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 25 листопада 2016 року). Х.: ХНАДУ. Т. 2. 343 с.

167. Кучеркова С. О. Покращення інформаційного забезпечення визначення фінансових результатів і відображення їх у звітності. III Міжнародна науково-практична конференція «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки». Луцьк : ЛНТУ. 2016. 323с.

168. Кучеркова С. О. Облік оренди земельних ділянок і земельні відносини у соціально-економічному середовищі. *Молодіжний економічний дайджест: наук. електронний журн.* 2015. № 2-3 (5-6). С.235-242

169. Кучеркова С. О. Покращення інформаційного забезпечення обліку поточних зобов'язань на підприємстві. Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю: Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 2015 р., 26 листопада, м. Мукачево. 538 с.

170. Кучеркова С. О. Управлінський облік витрат на виробництво продукції рослинництва. *Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки. Міжнародний збірник наукових праць.* 2015. Вип. 1(5). Ч. 2. С. 200-206

171. Кучеркова С. О. Значение земельных отношений в жизнедеятельности и развитии сельских территорий. Формирование инфраструктуры развития регионального АПК: теория и практика : материалы XIV Международной научно-практической конференции. Барнаул, 24-25 сентября 2015 г. / Алтайский отдел ФГБНУ СибНИИЭСХ; под науч. ред. проф. Г.М. Гриценко. Барнаул: Алтайский дом печати, 2015. 378 с.

172. Кучеркова С. О. Застосування інформаційних технологій в обліку розрахунків за податками. *Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах.* Зб. наук. праць. 2015. С. 27-29

173. Кучеркова С. О. Роль бухгалтерської звітності як джерела інформації при залученні інвестицій. *Облік і фінанси.* 2014. №3 (65). С. 47-52

174. Кучеркова С. О. Етапи запровадження і використання МСФЗ в Україні. *Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки. Міжнародний збірник наукових праць.* 2014. Вип. 4. С. 235-241

175. Кучеркова С. А. Методика анализа безубыточности производства продукции растениеводства Кучеркова С.О. Методика анализа безубыточности производства продукции растениеводства // Научно-производственный журнал спецвыпуск «Экономические науки» VI Международная научно-практическая конференция: Таможенный союз и Евразийское экономическое сообщество: сотрудничество во имя прогресса» Костанайский инженерно-экономический университет им. М. Дулатова Казахстан декабрь 2014 года. С.289-293

176. Кучеркова С. О. Лизинг, как альтернативный источник финансирования деятельности в АПК. Формирование конкурентоспособной экономики АПК региона: теоретический и практический аспекты: материалы XIII Международной научно-практической конференции. Барнаул, 23-24 сентября 2014 года // Алтайский отдел ФГБНУ Сибирский НИИ экономики

сельского хозяйства Россельхозакадемии; под науч. Ред. Г.М. Гриценко. – Барнаул: Алтайский дом печати, 2014. С. 379-381

177. Кучеркова С.А. Пути повышения инвестиционной привлекательности предприятия. Экономика и управление предприятиями, отраслями и комплексами в условиях инновационного развития: сб. материалов Международной научно-практической конференции (21 октября 2013, г. Тверь)/ под общ. ред. О.М. Дюжиловой, Г.Г. Скворцовой. Тверь: ООО «Документ-Сервис», 2013. С. 96-102

178. Кучеркова С. О. Финансовая отчетность - источник информации для принятия управленческих решений // V Международная научно-практическая конференция: Таможенный союз и Евразийское экономическое сообщество: сотрудничество во имя прогресса» Костанайский инженерно-экономический университет им. М. Дулатова Казахстан 22 ноября 2013 года.с.296-299

179. Кучеркова С. О. Управління ризиками як напрямок покращення фінансових результатів в системі економічної безпеки. Розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 вересня 2013 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. Б.В. Мельничук. К.: ННЦ «ІАЕ», 2013. С. 294-299.

180. Левченко О. П. Проблеми організації обліку основних засобів та шляхи їх вирішення. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. №1.1 (41.1). С. 64-68.

181. Левченко О.П. Шляхи удосконалення організації обліку виробничих запасів. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2014. №4(28). С. 266-271

182. Левченко О. П. Проблеми формування облікової політики в сільськогосподарських підприємствах. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2015. №3(28). С. 66-70

183. Левченко О. П. Проблеми застосування міжнародних стандартів аудиту в Україні. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: збірник матеріалів IX Міжнар. наук.-практ. конф. (26 лютого 2015 р.; м. Київ) / Відпов. за вип.Б.В. Мельничук. К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. С. 333-337

184. Левченко О. П. Теоретичні основи організації обліку необоротних активів на сільськогосподарському підприємстві. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2016. № 1(30). С.110-115

185. Левченко О. П. Особливості обліку розрахунків по оплаті праці з персоналом підприємства/ *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2018. №3(32). С.274-279

186. Левченко О. П. Концепція організації обліку в оптово-роздрібному торговому підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 26.

187. Сахно Л. А. Облік і аудит екологічної складової в діяльності агропромислового підприємства. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 1.1 (41.1). С. 73-77
188. Сахно Л. А. Ways of auditing setting in ukraine and EU. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2014. № 4(28).с. 258-261
189. Сахно Л. А. Концепція розвитку земельного аудиту в Україні. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва*. 2015. Т. 2. с. 315-317.
190. Сахно Л. А. Registration-analytical providing of audit of agrarian enterprises. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої*. 2016. № 3(28). с. 84-90
191. Сахно Л. А. Modern aspects of land audit. *Економіка і організація управління: збірник наукових праць*. 2016. №4 (24). с. 254-262.
-